

A „TÖRÖK SZULTÁN“-hoz

NŐI DIVAT ÉS KÉSZ RUHA-RAKTÁRBAN

Budapesten hatvani-utca, az újrólátó-utczával szemben

kész ruhák legújabb divat szerint a legolcsóbb árakon kaphatók: és pedig 15 frt, 18 frt, 20 frt, és 25 frt-ért igen finom kelmeiből.

fekete terno-ruhák 20 főtől kezdve.

CZIM: A „Török szultán“-hoz. Budapest, hatvani-utca.

A VÉRÉS PÉNZ.

Regény.
Irtta
William Cobb.
Fordította
Csukási József.
Ára füzve 1 forint.

Legújabb találmány!

Fertőtlenítő varázs-papír,
mely gyermeknek u. gy. mint fe-l-
lőtteknek rendkívül megaláztatás-
közül szolgál.

E papír apró re-
szekből áll, s azaz-
ni, a tetőzés szerinti
helyen meggyújtani,
mire hánvából ter-
mészetesen csak tetöz-
és tünti el, mely
rendkívül kellemes
illatot áraszt maga
közül.

Egy csomag 50 lappal (mintá-
ul) 45 kr. (levélbelyezvény) + ekü-
dés mellett bérmentesen megküld-
dik.

Egyedül és kizárólag kapható
Klingl és Társa
első bécsi
varázskészítők raktárában,
Bécs I.,
Kärntnerstrasse 48.

NB. Képes árjegyzékek vala-
mennyi raktáron levő varázskészít-
lékek, talányok és egyéb tárgyakról
minden küldeményhez ingyen
mellékelnek. 4463

Gyors és biztos segély gyo-
morjában szenvedőknek.

Dr. Rosa
életbalzsama,
a legjobb és leghatékonyabb
szer az

egészség fenntartására,
a vér és nyelvek tisztítá-
sára és tisztántartására s a
jó emésztés előidézésére,
valódi minőségben
à 50 kr. és 1 főtől

is folyton készletben van
a követk. gyógytárakban:
Budapesten: Török József
Hód-Mezővásárhely: Mike F.
Károly: Nagy Adolf.
Malacka: Friedrich János
Miskolc: dr. Csáthi Szabó Ist.
Nagyszombat: Bogner Lajos
Pozsony: H. Irinczi Frigyes és
Menczer Lipót.
Szeged: Barczay Károly.
Sz. Fehérvár: Diebák Gy.
Temesvár: T. re ay István.
Ausztria-Magyarország vala-
mennyi gyógytárában és na-
gyobb fűszerkereskedésben léte-
ző raktár ezen életbalzsamból.

Fő-raktár:
FRAGNER B.
gyógytárát a fekete sas-
szó, Eck der Spornergasse
Nr. 205-III.

Tiszteletrem: Az ön becses
készténye, a Dr. Rosa-féle
életbalzsam gyomor-nehétség
és gyomorgörcs ellen, rá nézve
oly jó hatása volt, miszerint
nem mulasztatom el. Önnek
szemmel legmélyebb köszönet-
emet kifejezni; egyáltalán kérem,
mihelyt lehetősége, nékem is-
mét 2 üveggel, a 1 főtől küldö-
ni, melyért a díj mellékelve van.
Fohászd, Jüdenburg mellett,
1873. febr. 5. Tisztelettel
Wieser Agoston,
bányamunkás az Antalknában.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-
utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárral kapható:

OLCSÓ KÖNYVTÁR.

Az „OLCSÓ KÖNYVTÁR“ ezújlá minél olcsóbb áron juttatni a magyar közönség birtokába a hazai és külföldi jeles írók kisebb műveit. A könyvtár leginkább a **kisebb regények és époszok, beszédek és költői elbeszélések, költemények és színművek** tára, de nincsenek kizárva belőle az irodalom más ágai is, kivált oly történelmi kisebb munkák, melyek tartalmuknál fogva és forrászójukra nézve kitűnők.

Az „OLCSÓ KÖNYVTÁR“ nem bizonyos osztályt vagy kort tart szemé előtt, hanem az egész műveltségnek s nem annyira kétes becsű újdonságokkal kíván kedveskedni, mint inkább elismert becsű művekkel. A hazai és külföldi remekírókól a legkitűnőbb műveket közöljük s főlegvenjünk egyszerűsége, némely jeles írók oly műveit és fordításait, a melyek még nem voltak összegyűjtve, vagy önálló kiadásban nem jelentek meg s a közönségre nézve mintegy elveszetteknek tekinthetők. De adunk néha új műveket is, s a szakértő szerkesztőség a megválogatásban a jó ízlés mellett kiváló figyelemmel lesz a magyar közönség szükségére is, hogy könyvtárunk ne csak olcsóságánál, hanem tartalmánál fogva is magyar családai könyvtárára emelkedhesék.

Minden füzet önálló könyv levén, külön is megszerezhető. Épen azért nem nyitunk előfizetést, hogy mindenki azt a füzetet vehesse meg, a melyre szüksége van. Az évenként megjelent füzetek száma nincs meghatározva, sem időköz köve. A körülmenők szerint adunk évenként 20-30 füzetet, s ha a vállalat a közönség részvételével találkozik, ennél többet is.

- Az olcsó könyvtár eddig megjelent füzetei.*
1. Dorottya, vagyis a dáma diadalma a farsangon. Furcsa vitézi verszet IV. könyvben. Irtta **Csokonai Vitéz Mihály.** Füzve 20 kr.
 2. **Bret Harle** kaliforniai beszélyei. Ang. ford. **Belényesi G.** Füzve 40 kr.
 3. **Kölsey Ferenc** Beszélyei. Füzve 20 kr.
 4. **Maachiavelli** Irtta **Macaulay T. B.** Angolból ford. **B. P.** Füzve 20 kr.
 5. **Korényi Frigyes** összes költeményei. Füzve 60 kr.
 6. **Sandson** Montabroy kastély. Füzve 20 kr.
 7. **Fanni** hagyományai. Beszély, irta **Kármán József.** Füzve 20 kr.
 8. **Sollohug gr.** Előkelő világ. Orosz beszély. Füzve 30 kr.
 9. **Szigligeti Ede** Lillomfi. Eredeti vígjáték, népdalokkal, zenével, három felvonásban. Füzve 20 kr.
 10. **Dikens Károly** Karácsoni ének prózában, levén voltaképp egy karácsoni kisérteset beszély. Angolból fordította **Belényesi Gábor.** Füzve 30 kr.
 11. **Beszélyek az orosz életből.** Gogol Miklós után. Füzve 20 kr.
 12. **Chateaubriand** Atala. Franciaából ford. **Csiky K.** Füzve 20 kr.
 13. **Teanyson Alfréd** Király-idyllék. I. Helén. — II. Ginevra. Angolból fordította **Szász Károly.** Füzve 20 kr.
 14. **Macaulay T. B.** Lord Bacon. Angolból ford. **B. P.** 40 kr.
 15. **Kemény Zsigmond** Szerelm és hiúság. Beszély Füzve 30 kr.
 16. **Hugo Victor** Hernani. Szomorjáték öt felv. Ford. **Szász K.** Füzve 30 kr.
 17. **Kölsey Ferenc** szónoki művei. Füzve 60 kr.
 18. **Jósika Miklós** Egy igaz ember. Beszély. Füzve 20 kr.
 19. **Conscience H. A** szegény nemes. Flamand beszély Franciaából fordította **Greguss Agost.** Füzve 40 kr.
 20. **Pope S. A** műbírálatról. Tanköltemény. Ang. ford. **Lukács M.** Füzve 20 kr.
 21. **Pálffy Albert** Egy kastély az erdőben. Beszély. 20 kr.
 22. **Boissier Gaston** Virgil. Franciaából fordította **Végh Arthur.** 30 kr.
 23. **Sollohug gr.** A gyógyserzésné. Beszély. Oroszból ford. **Brassay S.** 20 kr.
 24. **Macaulay T. B.** Milton. Angolból fordította **B. P.** 20 kr.
 25. **Goethe** Iphigenia Taurisban. Dráma 5 felv. Ford. **Kiss János.** 30 kr.
 26. **Beaumarchais** Figaro házassága, vagy egy napi bolondság. Vígjáték 5 felvonásban. Fordította **Paulay Ede.** 50 kr.
 27. **Gyulai Pál** A vén színész. Beszély. 20 kr.
 28. **Sütför Adalbert** Brigitta. Beszély. Némétből ford. **B. J.** Füzve 20 kr.
 29. **Gauthier Theodor** A lélekcsere. Regény. Franciaából fordította **Szekula Gyula.** Füzve 30 kr.
 30. **Macaulay T. B.** Byron. Angolból fordította **B. P.** Füzve 20 kr.
 31. **Jerrold Douglas** Zeák Már. Beszély. Magyarit. **Belényesi G.** Füzve 30 kr.
 32. **Eynaud Alb.** Forzsdó dala. Beszély. Francez. ford. **Huszar I.** Füzve 20 kr.
 33. **Czuczor népies költeményei.** Füzve 30 kr.
 34. **Prescott H. E.** Schaffer Magdaléna. Beszély. Angolból fordította **Csikóssy József.** Füzve 40 kr.
 35. **Sayous Ednard** A mongolok betérése Magyarországra 1241-1242. Franciaából fordította **Takács István.** 20 kr.
 36. **Zichy Antal** elbeszélései. Füzve 30 kr.
 37. **Horatius** A költészetéről. Fordította **Czuczor G.** Füzve 20 kr.
 38. **Flegler** A magyar történelméről. — **Sayous Ed.** A magyar történelem kútforrásai. Füzve 60 kr.
 39. **Sand György** Az ördög-meséir. Beszély. Füzve 30 kr.
 40. **Lessing G. E.** Laokoon. Fordította **Braun Zsigmond.** 50 kr.
 41. **Kovács Pál** Farsangi kalandok. Beszély. 20 kr.
 42. **Csokonai Vitéz Mih.** Lilla. Ersekény dalok III. könyvben. (1793-1802). 30 kr.
 43. **Mérimé Prosper** Carmen. Beszély. Franciaából ford. **B. P.** 20 kr.
 44. **Nagy Ignác** Tisztújítás. Vígjáték négy felvonásban, 1842-ben akadémiai pályadíjt nyert mű. 40 kr.
 45. **Murray E. C.** Grenville. A francia politikai életből. Rajzok. Angolból ford. **Belényesi G.** és **Huszar I.** 60 kr.
 46. **Fraknói Vilmos** II. Lajos és udvara. Történelmi rajz. 20 kr.
 47. **Sand György** Leoni Leo. Beszély. Franciaából ford. **Visi Imre** 50 kr.
 48. **Michelet Gyula** Lengyel- és Oroszország. Kosciusko legendája. Franciaából ford. **De Gerardo Antonia.** 30 kr.
 49. **Flegler Sándor** Kölcsey Ferenc. Némétből fordította ifj. Szinyey József. 20 kr.

Nyújtunk kezét a szerencsének!
375,000 birod. márka vagy 218,750 frt
főnyereményt nyújt kedvező esetben a legújabb nagy pénzosa: sjáték, mely a magas kormánytól engedélyezve és biztosítva van.

Az új tervezet előnyös berendezése olyszzerű, hogy kevés hó lefolyása alatt 7 kisorsolás által **49,600 nyere-mény** jó biztos eldöntésre, melyek között főnyere-mények **375,000 birod. márkával vagy 218,750 o. é. firttal** vannak, különölegesen azonban 4465

1 nyere-mény a m. 250,000	1 nyere-m. a m. 12,000
1 „ „ 125,000	23 „ „ 10,000
1 „ „ 80,000	4 „ „ 8,000
1 „ „ 60,000	31 „ „ 5,000
1 „ „ 50,000	74 „ „ 4,000
2 „ „ 40,000	200 „ „ 2,400
1 „ „ 30,000	412 „ „ 1,200
1 „ „ 25,000	700 „ „ 500
5 „ „ 20,000	28,015 „ „ 250
6 „ „ 15,000	stb. stb. 138

A nyere-ményhúzasok tevszerűleg hivatalosan van-nak meghatározva.

E nagy, az állam által biztosított pénzorsajjáték legkiselebbi első nyere-ményhúzására: 1 egész eredeti sorsjegyet csak márká 6 vagy frt 3/4 o. b. j. 1 fél „ „ „ 3 „ „ 1 1/2 „ „ „ 1 „ „ 90 kr.

Minden megbízás azonnal az összeg beküldése, postautal-vány vagy utánvét mellett a legnagyobb gondal teljesítetik, mindenki saját kezébe kapván tőlük az állam czimerevel ellátott eredeti sorsjegyet.

A megrendeltekhez a megkívántó hivatalos tervezetk ingy-n mellékeltenek, valamint minden húzás után megküldjük fel-szólítás nélkül érdekelteknek a hivatalos lejáratomat.

A nyere-mények kihúztése mindig pontosan állami kezeség mellett történik, s vagy közvetlen küldeték meg, vagy az érdekel-tek kívánásá szerint Ausztria nagyobb helyein létező összekötte-téseink által teljesítetik.

Gyűjődéink mindig kegyeltetett a szerencse által s ugyanott a sok jelentékeny nyere-mény között a legelső főnyere-mények is lettek gyakran megnyerve, melyek az illetékek köze-vetlenni ki is fizetettek.

Előre láthatólag az ilyen leszámlarabban alapon nyugó vállalat egész bizton mindenfelé igen élénk részveleire számíthat a miert is kerül az érdekelteket, hogy minden irányban eleget tussanak, megrendeléseiket mind előbb minden este pedig f. évi május 15-ike előtt hozsáknak juttatni sziveskedjenek.

Bank- und Wechselgeschäft in Hamburg.
Kaufmann & Simon,
Vétele és eladása mindenemű államkötvények, vasuti részvények és kölcsönsorsjegyeknek.
P. S. Bayidejüleg köszönetet mondunk az irántuk eddig táplált bizalomért, és a midőn az új sorsjáték kezdetén érdekelteink részvelede kértünk, kijelentjük, mi szerint szintén is türelm. ünk leend, folyton pontos és szilárd kiszolgálás által teljes megeléged-ésüket kiérdemelik. A f.

Bollinger Ferenc, mérnök Bécsben,
hardható jégpincek gyára,
ajánlja elismert, legjobb szerkeztű 4465
kittüntetett
HŰTŐ-KÉSZÜLÉKEKET
őry, víz, téli, uezl, nyári has számára,
fűt-hűtőket házastársok számára,
fűgytáló-gépeket, fűgytáló-tartókat,
teljes stativ-berendezéseket,
háló-szobákat a legújabb szerkesztésben.
Képes árjegyzékek ingy-n
Megbízások intése dok: a gyári raktárba,
Bécs, Wieden, Neumühlgasse, Nr. 2.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar. irod. intézet kiadásában (Budapest,
egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

KÖSER ÉLCEZEK.
Adomák és fain gondolatok.

Összegyűjté
KÓBI KOHN,
ügyvédbojtár és káplárjelölt.
Ára füzve 1 frt.

Az okszerű gazdálkodás
alapelvei.

Kezdő- és kis-birtokosok számára.

Válogatott források nyomán számos ábrával.

Irtta
KUBINYI LAJOS.
Ára füzve 1 frt 60 kr.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: egész évre - 12 frt félévre - 6 * Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: egész évre - 8 frt félévre - 4 * Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: egész évre - 6 frt félévre - 3 *

18-dik szám. 1878. **BUDAPEST, MÁJUS 5.** **XXV. évfolyam.**

A PÁRISI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS.

Post nubila Phoebus!
Páris, mely nyolcz évvel ezelőtt az ellen-séges útegek vést szoró ércgyűrűjétől volt övezve, ma szobb, ragyogóbb, gazdagabb és életvi-dorabb, mint valaha. A kül- és polgárháború sötét föllegeire, melyek 1871-ben a katasztrófák egész záporát zúdították a francia fővárosra, alig emlékezik többé valaki. A város, melyet Hugo Viktor a „világ szívének“ nevezett, phoenixként kelt ki a romok közül, s jelenleg a béke védszárnyai alatt kifejlődött munka s ezkeru tevékenység műveinek nemzetközi kirakata.

Kedvezőlenebb viszonyok között nem léte-sült még közkiállítás a jelenleginél. Midőn 1876 közepén hírül vette a világ, hogy Franciaország

1878-ra közkiállítást tervez: a Balkán-félszige-ten villámokat szórt már a keleti kérdés nagy fürgetege. A Németország által adott kosár sza-porítá a roz osz omek számát. Tavaly pedig, midőn a Trocadero-n már javában működött csakány és ásó, a köztársaság ellen szótt kom-plottok oly fenyegető jellegű öltöttek, hogy az államcsiny és forradalom réme újra vérfürdőt látszott kilátásba helyezni Párisnak.

Szerencsére, a francia nép eszélyessége és mérséklete tovaütte ezen hiérezet. De e közben megdördültek már az ágyuk Kars és Plevna előtt. Mig a Marsmezőn, honnan egykor I. Napoleon győzelemhez szokott légiói indultak keletre, se-rényen dolgozott a munkássereg: addig a Bal-kán-félsziget a legszörnyebb háboruk egyikének lángtengerébe borult. Most pedig, midőn meg-nyílt a kedvezőtlen auspiciumok alatt létrejött kiállítás és százazrek készülnek elzarándokolni

a nyár folyamában Párisba — a világrész fölött függő damoklesi kard minden pillanatban lezu-hanással fenyeget.

A Trocadero-palota.

Egy Poroszországra nézve végzetes kimene-telű útközet nevé megörökítő hid vezet át Páris északnyugoti részében a Szajján. Ez a **jénai hid**. Monumentális építmény, méltó a tüzérhadnag-yból világhódítóvá vált Bonapartéhoz, ki azt leg-jelentékenyebb győzelméi egyikének emlékére építtetete.

Ha valahonnan a belső boulevardokról elin-dulva, magad mögött hagyod a Madeleine tem-pelomot, a pompás Concorde-tért s az elyseí me-zőket, s a Szajna folyását követve, a jénai hidhoz érsz: a Marsmezőt s a Trocadero magaslatát látod elterülni szemeid előtt.

Ez az 1878-iki párisi közkiállítás színhelye.

A PÁRISI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS IGAZGATÓI.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapestben, egyetem-utca 4-ik szám.

A lassu emelkedéssel majdnem száználvez-
van lányira magasbodó Trocadero-főnsík ormát,
honnan 1871 május havában Mac-Mahon tábor-
nagy tüzei gránátokat röpítették a kommunista
zászlóaljok által védett Párisba, jelenleg a leg-
pompásabb kiállítási épület, az ugynevezett
Trocadero-palota foglalja el.

E monumentális épület, mely diadém gya-
nánt koronázza a főnsíkot, melynek lejtőjén a
régóta híres francia kertészművészet remekét
hozott létre, rotundából s két homoru szárnyból
áll. A közepet elfoglaló körépület arányai a le-
hető legnagyobbak, melyeket az építészet fölmu-
tathat. A rotunda valamivel magasabb a notre-
dame-i székesegyháznál, átmérője pedig 61 láb.
Alsó része magas ívekből áll, melyek fölött ket-
tős kupola emelkedik. Két karcsu, normann
izlésben épült torony — melyeknek magassága
83 méter — szegélyezi jobbról s balról a kör-
épületet. Anyaguk fehér homokkő és vörös téglá,
melyek a színes ablaküvegekkel egyetemben
előnyös színvegyületet képeznek. Az egész épü-
let, melyhez, mint már említettük, pavilonok által
megszakított és sima oszlopokon nyugvó loggiá-
val ellátott szárnyak csatlakoznak, rendkívül
tetszetős benyomást gyakorol, melyet még fokoz-
nak a részint antik, részint mór jellegű dekoráció
s a kupola alatt végig futó erkély párkányzatán
emelkedő szobrok, számra nézve 21.

A két torony erkélyei, honnan pompás kilátás
kinálkozik Párisra, előreláthatólag egyik ked-
vezetesebb feljegyét képezik a kiállítás látó-
gatóinak. Valóban, közvetlenül előttük a Trocadero
lejtőjét s a Marsmezőt fogják elterülni látni a
kiállítás főépületével, tömördek pavilonnal és
kioszkkal, míg oldalt a hadastyánok aranyo-
zott kupoláján akad meg a szem. Élvezet lesz
letekinteni e magaslatról az alatt fekvő vi-
lágvárosra, melynek háztömegei közül a tor-
nyok és kupolák egész kördője emelkedik a
magasba. Itt a Notre-Dame-csonka, időbarnította,
hosszu századok viharjaival dacoló tornyai,
amott a Pantheon kupolája, tovább a monumen-
tális juliusi szobor, a luxori obelisz, a diadaliv
grandiosus kötömege, távol a háttérben pedig a
Montmartre domb sűrű házai. Páris madár-
távlattól!

A Trocadero-palota — s ezt az építész
minden barátja örömmel fogja hallani — tul-
fogja élni a kiállítást. A palota Páris városának
tulajdonába ment át, mely a kiállítás tartama
alatt a rotunda óriási termében néhány fényes
ünnepélyt szándékozik rendezni. Jelenleg a palota
szárnyépületének helyiségei az ipar és művészet
fejlesztésére vonatkozó, továbbá anthropologiai
gyűjtemények kiállítását foglalják magában.

Előtte a lejtőn üvegkazakkal, aquariummal,
chinai és japáni pavillonokkal, egyiptomi és persa
kioszkokkal, spanyol, francia és olasz vendég-
lökkel stb. tarkított kert kerül el, melynek közepét
nagyserű vízesés díszíti. A víz három hatal-
mas zuhatagban tör elő a rotunda előtt emelkedő
terasz alól, s ugyanannyi részre osztva s tizen-
négy esést képezve, ömlik egy tág medenczébe,
melyet négy, bronzból készült állati szobor sze-
gélyez. Ezen ércszörnyek hatalmas vizsugara-
kat lövelnek szájaikból a medenczébe, melyeket
virágágyak környeznek.

Az iparpalota a Marsmezőn.

Átellenben a Trocadero-magaslat pompás
kerté alakított lejtőjével, a Marsmező fekszik,
mely főleg III. Napoleon császár korában nagy
katonai látványosságok színhelye volt. Itt lép-
tettek el a császár előtt a sokat emlegetett 1856-
diki párisi béke után a Krimből győzelmesen
visszatért francia ezredek. Itt tartott szellemét a
hatalma tetőpontján álló fejedelem a gárdahad-
test fölött, mielőtt az 1859-ben elindult Lom-

bardiába. 1867-ben is a Marsmező képezte a kiál-
lítás színhelyét. Az akkori tojásdad alakú kiállítási
palota helyett azonban jelenleg egy óriási hossz-
négyzetet képező épület, az ugynevezett ipar-
palota képezi a kiállítás főhelyiségét.

Ha a jénai hid fölül érkezünk a Marsmezőre,
a kisebb kiállítási épületek egész sorát látjuk
magunk előtt. Van itt többek között nagy pavil-
lon a tengerészeti kiállítás számára. Emitt a hir-
neves creuzoti vashámorok és gépgyárak kiállítási
épülete, amott Monaco hercegség pavillonja,
valamivel tovább a Spanyolország régebbi műipar-
rát fölűntető kiállítás magában foglaló épület
látható. Közben-közben egyes műkertészet és
botanikus intézetek által emelt üvegkazakon
akad meg a kiállító szeme. A tropikus és exoti-
kus növények e gazdag tárházai előreláthatólag
élénk vonzerőt fognak gyakorolni a közönségre,
még inkább azonban a tengeri vízzel telt, ezer-
nyolcszáz köbméter terjedelmű *aquarium*, mely-
ben a tenger rettenetes szörnyei: a polyp s a
czápa is képviselve vannak. Vendéglőkben, hol
a látogató kipihenheti fáradalmait, természetesen
nincsen hiány. Mindezen épületek között pázsitos
helyek, virágágyak, miniatűr tavak s facopor-
tok terülnek el, kellemesen szórakoztatva a
szemet.

Már föltűnik azonban a látogató előtt az
iparpalota hatalmas homlokzata, melynek óriási
kapuja fölött a nagy kupola emelkedik. Két
oldal tornyok emelkednek. Minthogy gyakrab-
ban lesz még alkalmunk foglalkozni ezen épület-
tel, melyben a világ majdnem minden állama
képviselet van, elégnék tartjuk ezuttal megem-
líteni, hogy a palota 706 méter hosszú és 340
méter széles. Beosztása igen gyakorlati. Az egyes
államok kiállítási helyiségei négyzeteket ké-
peznek. Ha tehát a látogató a palota hosszában
végig vezető folyosókon halad végig, a külön-
böző nemzetek ugyanazon czikkeit fogja össze-
hasonlíthatni, míg ha a palota szélétében fogja
vándorlását megkezdeni: az illető államok összkil-
állításáról szerzend magának tájékozást. A palota
valamennyi főfolyosója az előcsarnokba nyílik,
mely 340 méter hosszú, 31 méter széles és 25
méter magas. Az angol kiállítási osztály az első,
mely a csarnokból a látogató szemébe tűnik.
Ezt követi az egyesült államok osztálya, továbbá
a svéd és norvég osztály, majd Japán és China
kiállítása, az olasz osztály, Spanyolország kiállítási
helyisége, melyet az *osztrák-magyar* osztály
határol. Közvetlen szomszédunk Oroszország,
melyhez Svájc és Belgium csatlakoznak. Azután
a kisebb államok egész sora következik: Görög-
ország, Dánia, Mexikó, Guatemala, az argentin
köztársaság stb., majd Tunis, Annam, Siam,
Perzsia, Marokko, Portugál, végül pedig Hollan-
dia, melynek kiállítása utolsó a sorban, s a
palota ellenkező oldalán végig futó előcsarnokra
nyílik. Ha végül megemlítjük még, hogy az ipar-
palota körül csoportosulnak a közkiállítási jury
pavillonja, a posta- és távirádaépület, a tűzörség
épülete s a rendőrlaktanya is: általánosságban
elég hű képet nyújtottunk az 1878-ki közkiállítási
színhelyeül szolgáló nagy területről. Azt hisz-
szük, hogy olvasóink ezek után tájékozhatják
magukat a lapunk által közölt képen, mely az
egyes országok czimereivel ékítve, nemcsak a
kiállítási tért, hanem Páris nagy részét is bemu-
tatja madártávlattól.

A kiállítási igazgatóság tagjai.

Mai számunkban bemutatjuk egyúttal a
francia világtárlati igazgatóság három kiváló tag-
ját, kiknek jelentékeny részük van abban,
hogy a nagy mű, aránylag oly csekély idő alatt,
a közmegelegedésnek megfelelően befejeztették.
Az 1878-diki párisi közkiállítás főigazgatója
Krantz B. J., egyike Franciaország legkitünőbb

és leghíresebb mérnökeinek. Krantz, ki 1836-
ban végezte el a párisi műegyetemet, majdnem
hatvan éves férfi már, telve van még tetterővel
s majdnem fiatal rugékonysággal. Mint az or-
leansi vasút építője jogos hírnévre tön szert,
mely még fokozódott, midőn 1867-ben az akkori
párisi világkállítás technikai vezetőjévé nevez-
tetvén ki, e tisztnek a legkitünőbb felelt meg.
A párisi ostromzár korában Krantz a saint-
denisi védelmi vonal erősítési munkálatait ve-
zette s nagy érdemeket szerzett munkálataival,
hogy a Párisban levő nagyszámu vasuti mozdó-
nyokat akkép alakította át, hogy azok használha-
tók voltak gőzgépek gyanánt a rögtönzött mal-
mokban. 1871-ben Páris város egyik kerülete
majdnem 100,000 szavazattal a nemzetgyűlés
tagjává választotta, hol a köztársasági párthoz
tartozott. Tavaly óta ezen érdemes férfi a szen-
atus tagja.

Berger György, a kiállítás külügyi osztá-
lyának igazgatója, szintén mérnök és szintén
közreműködött már az 1867-diki világkiállítás
létrehozásában. Hazájában előnyösen ismeretes
mint kiváló műépítészeti bíráló. Egy ideig Taine-t
helyettesítette az *école des beaux-arts* (a szépművé-
szetek akadémiájának) katedráján. Hosszabb
ideig utazott Olaszországban és Egyiptomban,
tanulmányozva a régi építészeti műremeiket, me-
lyekről a „Journal des Débats“-ban nagybecsű
cikkeket tett közzé. — *Dual*, a kiállítás műszaki
igazgatója neves mérnök, ki mostanáig az ut-
és hidépítészeti osztály főmérnöke volt.

B. N—r.

Gyermek a homokhalmon.

A haragok elhallgattak,
Templomba ment férfi, asszony ...
Én ezalatt kis fiammal
Ott játsztam a homokhalmon.

Kedves volt a csevegése,
Gyönyörűség volt hallgatnom ...
Templom helyett inkább voltam
Az alacsony homokhalmon.

Sürgött, forgott körülöttem,
Csak hogy engem mulattasson ...
Jókedvétől csillogott a
Porszem is a homokhalmon.

Nem is gyermek volt a lelkem,
Ki megbotlik minden hanton,
Hanem angyal, ki röpködve
Játszik ott a homokhalmon.

A templomban énekelnek,
Hogy az isten sok jót adjon ...
Az én szemem pillantása
Nem ment túl a homokhalmon.

Templom után a reménynek
Lángja égett minden arezon ...
Az én vágyim mint beteltek,
Ama kicsi homokhalmon!

Dalmady Győző.

Pusztai találkozás.

Elbeszélés.

Iris Balsay Sándor.

VI.

(Folytatás.)

Az isteni tisztelet végeztével a közön-
ség kivonult a szent sátorból, s egy másik
ligetbe seregelt át, melynek dombos kö-
zepe hosszú négyzetben gyeppaszallá
volt alakítva s megterítve. Távolabb lo-
bogó tüzek mellett a szolgafán függő bog-

rácsok körül öreg juhászok sűrűnek,
meg-megpörgetve a terjedelmes edényt,
melyből a husvéti bárány illata párolog;
egy bokor rejtékében csapraütött hordó
ígérkezik a köz-rendnek, míg egy másik
lugásban pinczetokok csoportoznak aris-
tokratikus nyugalommal, terepélyes kosa-
rak társaságában, melyek a természetes és
tekintetes asszonyok süteményeit rejtik.
Közös vendégség készül, eklézsia öröme,
uj pap tiszteletére.

Dombainak — ki Ámbár Lőrincz
jobbán közelget, — csak szét kell tekin-
teni, azonnal észreveszi, hogy Kondoron
jó világ van. (Kinek-kinek.)

De nem tekinthet szét, mert Pátróiné
nagyasszony ottan leragadja Lőrincz ur
karjairól, s a mint hatalmába ejtette, ösz-
sze-visszacsókolja az aranyos szép száját.
Neki joga van erre, hiszen ő tette a leg-
jelentékenyebb alapítványt, — no meg
hogy ő értette meg igazán minden szavát,
mert az öcsémuraméknál és az az öcsém-
asszonyéknál bizony sok hullott az útfélre
és a tövis közé.

De hát az öcsémasszonyok nemdenem
csak olyan nemesasszonyok-é, mint asz-
szonynéni, s nyomorult utánzóknak kell-e
őket tartanunk, ha az asszonynéni példá-
ját követik?

És az ifjabbja veszít-e valamit kelle-
méből vagy tisztességéből azáltal, hogy
szemérmes távolból vár egy nyájas tekin-
tetet, vagy köszöntést, és boldognak érzi
magát, ha megnyerheti?

Azután a férfiak hódolat-nyilatkozatai
következnek.

Talpárdi nagysága nem szól semmit,
csak megrázza az ifju kezét emberül, a
mit az ifju olybá vesz, mintha püspöke
dicsérte volna meg.

Csont Ábel sem titkolja meggyőződés-
ét, hogy ha valamennyi vaskalapot, a ki a
környéken van, összekalapálnának is,
még sem nyomna a szívében annyit, mint a
mai predikáció. — Azt hiszi, ez elég lesz
neki a másik husvétig.

Nem késett Lábán János is kijelen-
teni, hogy akárcsak főtisztelendő Székács
urr halotta volna, mely megjegyzés az éltes
Minekának annyira elviselhetetlen,
hogy rögtön torkon kapja:

„Hohó juhász! Hát Józsa uramat a
golya költötte? Mert mikor Józsa uram
elkezdett prédikálni, még a város végén is
meghallották a szavát.“

Azután megjegyezte, hogy a Józsa uramra
való hivatkozással érzékenyen megsértette
az új papot, biztatólag fordult feléje:

— No de kigyelmednek is majd meg-
erősödik a hangja. Te pedig Lábán János
elmenj a Székácsoddal és ne kárhokod-
tasd az igaz körörsztény embert.

A becsületes Dávid zsidó is meghozta
elismerése adóját. Ő, ugymond, nem meri
többet husvétban meghallgatni a tiszte-
letes ifjuurat, mert . . .

Nem mondta tovább, hanem azt tette
hozzá: Akár csak a Lőw rabbit hallotta
volna Nagy-Kanizsán, mikor először pré-
dikált magyarul.

Már pedig én csak a mondó va-
gyok — dörmögte szomszédjához egy tá-
volabb álló atyafi, hogy ebben a mi embe-
rünkben kell valami nagy hibának lenni,
mert különben a szentszék nem vetette
volna miközibünk. Majd meglássa kend.

Ámbár Lőrincz újra karon fogta az
ifjut, tovább hordozta az atyafiak között,

bemutatta itt is, ott is, azután szétnézett;
keresett valakit vagy valakit.

A kiket pedig keresett, azok még nem
érkeztek meg. Ut közben megállapodtak a
szent sátor és az ebédli liget közötti pa-
gonyban.

Lőrinczné asszony, — balján Dinával,
— hevesen magyarázott valamit Ihárosi
urnak, a ki állott a hugomasszony előtt
— mint fölvetett feje mutatta — daczo-
san, de mint égre emelgetett kezei a szét-
nyiladozott ujjakkal sejtetni engedték, még-
sem egészen tiszta lelkiösmérettel.

— Dávid bácsi — szidta az asszony
szemeit törülgetve — soha sem léphet
hozzánk ugy, hogy bajt ne hozzon a nya-
kunkra. A multkor bevetődik házukhoz,
s ott a következése —

— Egy derék fiatal pap.

— Az ám! Ellopták az uramnak a
drága fegyvereit.

— Hát annak is én vagyok az oka?
— „Persze hogy maga!“ de nem
merte tovább folytatni a történetet (mely-
nek az lett a vége, hogy a fegyvereknek,
melyeket ő Dávid ur látogatásakor lehányt a
padlásról — a keselyüsi homokban lába
kelt), hanem napi rendre tért.

— Most meg közszemlére hurcolja a
lányomat. Még azt hiszik, én fogadtam
meg, hogy árulja.

Dávid bácsi újra fölemelte a kezét.
— De gondold meg kedves hugom!
mekkora veszteség lett volna erre az ártat-
lanra nézve, ha ő épen ezen alkalommal
elmarad az ünnepélyről. Vajjon miről em-
legetné meg ezt a dicső napot?

— No hiszen, van már miről emle-
getnie!

— Köszönd meg asszony, hogy volt
rá gondom. Még azt hitték volna, hogy
el van tiltva a szent asztaltól.

Hanem mikor ezt kimondta, kapta is
odább a fejét, nehogy a hugomasszony
keze elhirtelenkedje a választ.

Jó volt az elővigyázat. A válaszra kész
kezeeske csak a hig levegőt fenytette meg
abban a térben, melyben imént Ihárosi
feje állott.

Menjen innen. Rá sem nézhettek.
„Jól van no, hát ne nézz rám! Hát
te galambom kis primulám“ — szólt a
leánykához — „haragszol-e? Te se nézz
rám, ha haragszol!“

A kis primula rávetette kőkény sze-
meit Dávid bácsira. Bizony, hogy ha-
ragszik.

Ekkor odaért Lőrincz ur Dombayval.
— Mi már ismerjük egymást! mondá
Dombay. Hogy megnőtt azóta! — Elbe-
szélte Lőrincz urnak az ismeretség törté-
netét, azután hozzátette: Én adósa is va-
gyok kegyednek; egy kézesókot feledett
nálam becsuzásakor, s most alkalmam van
visszaadni.

Soha még sarju lányt ekkora tisztesség
nem ért. Szabadkozott is nagyon.

— Kölesönt kölesönnel kedves Dina!
— mondá, ajkaihoz érintve a lányka puha
kezét. Érezze, hogyan esik az érdemfe-
letti tisztelet.

Lőrincz ur nagyot mosolygott a kis
sváb leányka zavarán (sváb leány Lőrincz
urnak mind, a ki tud német írást), de neje
nem igen örült a dolognak. Még hirbe
hozzák a csetrest. Dávid bátya — az a
nagy paraszt elkezdte, és meg itt folytatja,
holott vályogházban lakik és kertészgye-
reket tanít.

Dombay szívébe látott az anyának
és sietett felhasználni az első alkalmat,
hogy aggodalmait eloszlassa.

Mert mikor az ebéd vége felé járt, s
kezdődtek az áldomás-ívasok, a sok min-
denféle jó kívánat között mulhatatlanul
elő kelle fordulni annak is, a mely így
kezdődik:

„Rég megmondotta böcs Salamon,
hogy nem jó az embernek egyedül lenni....“
mely rövid igazságból kiindulva Mecseki
ur szíve teljességéből azt kívánja, hogy az
ő szeretett papjának szívét fűzze minél
előbb egy hű szívhez a legdrágább frigy
aranyláncza.

Az erdő „éjlett“ harsogott egy csinos
kis pusztai papné gondolatára. Mindenfe-
lől ráestek Dombayra, hogy asszonyt ám
a házhoz minél előbb. Különösen Pátróiné
nagyasszony biztosította, hogy ugy fogja
szeretni, mintha saját menyé volna.

Dombayt a sok biztatás annyira elra-
gadta, hogy többet is vallott a kellőnél.
Szót szóra.

— Talán már van is valaki jegyben?
kezdé a nagyasszony.

— Talán! felelt Dombay.

— A *talán* nem elég. Én őszinte és
törődelmes vallomást akarok.

— Még nincs jogom ilyen vallomást
tenni, mert „hátha“ is van utána.

— Tehát a „hátha“ betudásával!
szólt közbe Dina egy tányér dióskalácsot
nyujtva át Dombaynak.

— Kegyed is kíváncsi rá? Egy feltétel
alatt megmondom.

— Csak azt ne, hogy tovább ne adjam
a titkot, mert ilyen feltételt el nem fogad-
hatok.

— Oh sokkal könnyebb. — Ha kegyed
ajánlkozik koszorulánynak menyasszo-
nyom mellé.

Dina tapsolt a koszorulányságnak.
Szívesen.

— És azt a gyöngyvirág-csokrot át-
adja nekem menyasszonyom részére.

— Legyen az övé. Tehát a titkos je-
gyes neve?

— *Junda*.

— *Junda*. Ismétlé Dina, s levette kebl-
léről az illatos bokrétát és Dombaynak
nyujtotta.

Leesett a kő Ámbárné szívéből. Az ő
egyetlene megszabadult a mendemondától.

Most már örült az iménti tisztességnek,
hogy a kézesók nem *ugy* volt adva, hanem
amugy.

Az áldomások után oszlani kezdett a
közönség. Az urak és uri asszonyok egy
csoportban lakására kísérték Dombayt.
Beléptek a világos, hűvös, gyér butoro-
zatu szobába; ott biztatták, hogy ne féljen,
jó dolga lesz köztök; a kondori vízhez
nehezen jut az ember, de a ki egyszer
ivott belőle, az nem tud megválni Kon-
dortól. Olyan boszorkányos ez a kon-
dori víz.

E közben Talpárdi félre intette Dom-
bait.

— Kedves papom! nekem ugyan
akaratom ellen történt az idejövetele, de
ha már itt van, isten hozta. Az az én pat-
varkodó Juezi néném olyan száz aranyat
adott a fizetésére, a mi hetven esztendő
óta pör alatt van, s lesz is még másik het-
venig. Hanem azért, hogy a hivatal rövid-
séget ne szenvedjen, a pör lefolyásáig én
fizetem önnek a kamatokat.

Átadta a hat aranyat. Azután végig tekintett a szobán.

— Ez bizony szük lakooska; ez a bolondos Ihárosi futja fel semmiből. Hanem ne busuljon. Én magam építetek hozzá egy csinos szobát a *hugomasszonynak*.

Alig szabadult meg Talpárditól, elfogta Pátróiné.

— Kedves uramöcsém! én száz aranyat adtam a papi fizetésre, de ez az én gyilkos öcsém, ez a kevély Talpárdi nem tudom mikor fizeti ki. Hogy tehát maga ne szenvedjen, a kamatokat én fogom fizetni a per lejártáig.

— De én már átvettem ezt Talpárdi urtól! szolt Dombay, eltávolítván a nyujtott összeget.

— Az annak a kevélynek a dolga, ez pedig az enyim. Ne szemérmeskedjék

déket találtam, szeretete tilt azt elfogadnom. Kövessem önt, és elhagyjam testvéreimet? Kire, hová? Vagy magammal vigyem a pusztába? Mi lesz ott belőlük? Engedje meg, hadd maradjak én az én szegény kis árváimnak és az én öreg jó rokonimnak szolgálója. Feledjen ön. Ne emlékezzék meg rólam soha.

Ez volt a Junda regéje.

Robinson, szegény Robinson! mit csinálsz te itt? (Folyt. köv.)

A vaspálya.

I.

A kerékvágás századunk egyik legnagyobb vívmányának volt szülőanyja. Az ember a társadalmi lény lévén, a közlekedés és könnyebb érintkezhetőség végett már a sötét hajdankorban

főleg a bányákban, hol a kocsiknak okvetlenül egy nyomon kell haladniuk.

S mi előbb csak a szükség által parancsolt segédeszközül használtatott, csakhamar meghonosult főleg a mocsáros és posványos vidékeken. Persze, hogy jóval könnyebb és kényelmesebb volt e vágányokon haladni, mint hat ökörral vonni ki a szekeret a feneketlen sárból. Ugyanily, de kőbe vajt vágányokat látni Olaszországban is. Nagy négyzetletű, néha márványtáblák fedik ott az utat, s végig vonul rajtok a bevésett nyom s minden kocsí abban jár; persze ott bővében vannak a kőnek. Ha végig utazunk a kopasz Karsz hegyén és dombláncolatán, mely a rómaiak fapazarlása következtében lett oly fátlanná, most azonban már ismét majdnem mindenfelé fiatal erdővel van beültetve, ott minden kőből készült, mert ott a kő kevesebbe kerül a fánál, melyet messzünnen drága pénzen kell hoztatni; ott azután még a pályáor kunyhójában az asztal s a szekerek is kőből vannak kifaragva, — legalább senki el nem viheti.

A favágányok használata körülbelül egy-

kedvezőbb eladásra alkalom nyílik, a raktárakban való heverés helyett szintén valami hasznos czélra szolgáljon. S ime azt észlelték, hogy e vágányokon a ló sokkal nagyobb terhet bír el, s hogy e vágányok fentartása sokkal olcsóbb, mint az eddigelé használt fasínéké; elhatározták tehát, hogy fel sem szedik s el nem adják, hanem ellenkezőleg minél többet fektetnek le a bányákban. E sinek felülete kissé homorura lévén kivágyva, a rajta mozgó kerekeket nem kellett az addig használt szegélyvel ellátni, a kocsit tehát bármikor elhagyhatta a pályát.

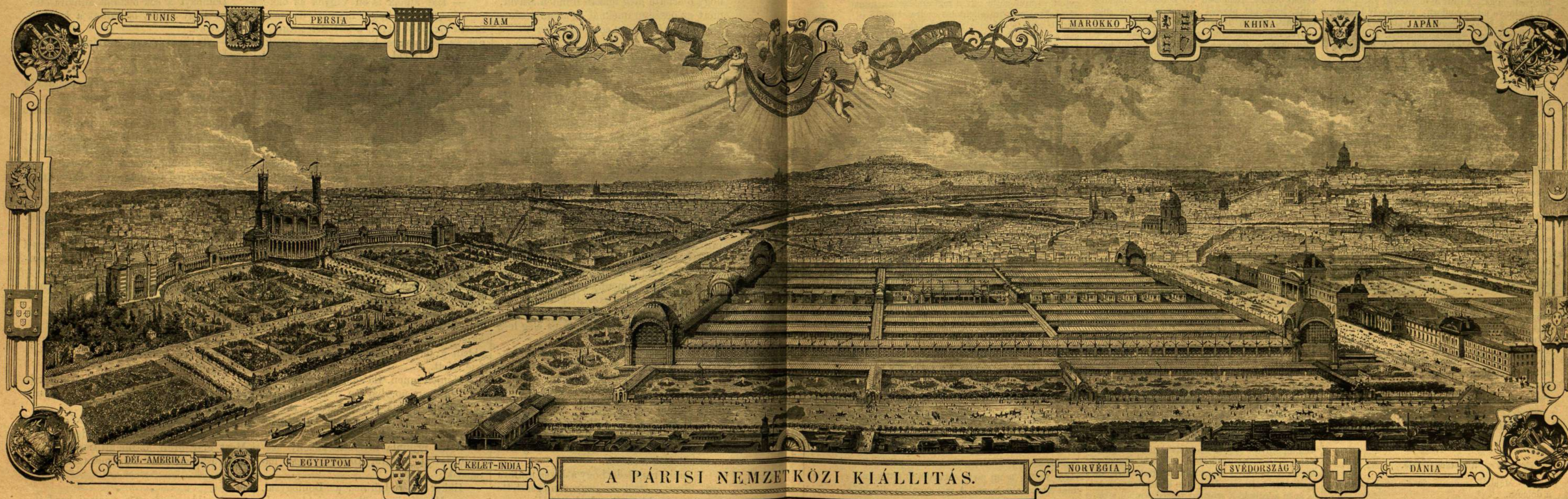
Ettől kezdve honosult meg azután eleinte a bányakocsik továbbításánál a vasból öntött sín; s megállotta helyét, azután később is az oly nehéz gömzözdönnyel közlekedő vonatoknál is; s ismét egygyel szaporította azon véghetetlen jótéteményeket, melyeket a vas, mint az ember hí szolgálja és barátja oly sokszor nyújt. Ugyan mi is volna az ember vas nélkül? Oly életet élénk, mint a tikkasztó, napsütötte égőv alatt tespedő afrikai, kinek az ujkor vívmányairól fogalma sincs. Mily kezdetleges állapotban volna tudó-

Habár már a vizözön előtt élő népek is ismerték a vasat, általános használata mégis későn terjedt el, nem lévén oly könnyű előállítani, mint a többi fémeket. De már a régi zsidóknak is voltak vasból készült vésők s bárdjaik, s Basan királyának, Og óriásnak vasból készült ágya s fegyvere volt, valamint Goliáthról is tudvalevő dolog, hogy dárdájának hegye vasból volt. A krétaiak kovácsai, kiket dactylusoknak neveztek, Ida hegyéből nyert vasat dolgoztak fel, a rómaiak is értékelték az aczel keményítéséhez; kardjaik noriumi vasból készültek, s már Horác is kitünő erős kardot ért a noriumi alatt. Különböen Caesar idejében (60-ban Krisztus előtt) a vas Angliában még oly ritka volt, hogy az aranynyal egyértékűnek tartott; sőt Lykurgos idejében a spártaiak a pénz is vasból készítették.

Benj Curr volt az első, ki 1776-ban a sheffieldi szénbányákban oly öntött vasínéket alkalmazott, melyek a kocsikerekeket a vágányok kivajt öblösségében fogva tartották. E rendszert azután Outram és Woodhouse még inkább tökéletesítették. De e rendszernek nagy árnyoldala

dott szó horderejét a kor általértse, s a kimondórol mégis megfedekeztek, hogy egy kulturnemzet sűtkerezzék egy fiának dicsőségében, s magát e fiát mégis semmibe vegye, arra kevesebb példát mutat a történelem. Pedig Julius Robert von Mayer így járt. Élve temették el dicsősége tetőpontján, megfedekeztek még arról is, hogy él, mialatt arról folyt két nemzet tudósai között a vita, hogy az általa kimondott elveket csakugyan ő mondta ki legelőbb.

Mayer heilbronnai orvos volt, ki fiatalabb éveiben hollandi hajón tett szolgálatot, s ez uton Java szigetére került. Valami egy évet töltött itt orvosi gyakorlattal, s az ottan honos lázak okainak kutatása közben physiologiai kérdések felé terelgetett, míg végül feladatává tévé a szerves élet összes működésének, mozgásainak okát kidereíteni. Így jött rá, hogy az állati szervezet minden munkássága csupán a táplálék következménye, s hogy a szervezet voltaképen csak gép, melyet futtítani kell, s csak ezen feltétel alatt lesz képes a mozgásra. Kimutatta azt is, hogy valamint a gőzgép annál nagyobb mennyiségű fűtő-

uramöcsém, hanem vegye jó szívvél, a mit jó szívvél adnak.

Azután jött Lábán János a sóval, vajjal. Csont Ábel a méhkasokkal, mert ő adót nem fizet, hanem kiadja a kapitálist egyszerűen. A bárányok, egész kis nyáj, a sok apró liba a mit a gazda-asszonyok hordtak össze, mint mondták azért, hogy annál hamarabb hazahozza a feleségét. Mert a libának asszony kell. Nem paphoz illő ludat nevelni. Az az igaz papné, a kinek szavával nő a libája, pulykája.

Hogy megörül majd ennek Junda.

Végre megérkezett a levélhordozó csosz. Junda levelét hozta:

„Uram! önnek ajánlata más körülmények között mindennél drágább lett volna előttem. Most szülőim emléke, testvéreim jövője, és annak a kétöregnek, kinél mene-

is utakat épített. Asszírja nagy királynéja, Szemiramis, s a perzsák királyai, Cyrus és ennek utódai építették az első utakat, melyekről a történelem emlékezik. Herodot leírja ama száz mértföld hosszú országutat, mely Susát Sardesssel összeköti. Chináról is beszél, hogy ott ősrégi utak volnának még ma is láthatók. A kővel burkolt első rendszeres utakat azonban a phöniciék építették, legnagyobb tökélyre pedig a rómaiak emelték.

Ott, hol aránylag nagy forgalom központosult keskeny utakon, hol tehát a kerekek mindig egy nyomon haladtak, természetesen az történt, hogy mely vágányok képződtek az uton, melyek azt csakhamar járhatlanná tévék, míg az ut többi része majdnem érintetlenül maradt. Mi sem természetesebb tehát, mint hogy e vágányokat iparkodtak megerősíteni, mit aként érték el, hogy az ut hosszában deszkákat és gerendákat fektettek, melyek később, hogy a járművek róluk le ne csuszszanak, melyedéssel láttattak el; ha pedig ez lehetetlen volt, akkor a keréktalpakat látták el szegélyvel. Így honosult meg a vágány,

idejűleg honosult meg Német- és Angolországban. A gyakorlatias angoloké a dicsőség, hogy a bányák sötét világából ők hozták napfényre, még 1650-ben e favágányokat, s hogy azok nagyobb mérvű felhasználását megátolják, ők látták el először kovácsolt vasból készült burokkal.

S ámbár a vas nagy hasznát s tartósságát azonnal felismerék, mégis vajmi soká tartott volna, míg az a bányapályáknál is meghonosul, ha csak a véletlen, melynek már annyi nagyszerű és fontos fölfedezést köszönhetünk, s mely mindenfelé oly nagy szerepet játszik, a vasból készült vágányok számtalan előnyeit napvilágra nem hozza.

Mint minden árunak, úgy a vasnak értéke is hullámzásnak volt alávetve rég időkől fogva; különösen csekély volt értéke 1767-ben, miért is a colebrook-dale-i vasgyár, nem akarván rajta potom árért tudni, elhatározá, hogy a nagy mennyiségben előállított nyersvasat inkább készletben tartja. Valami élelmes ember arra a gondolatra jött, hogy az ily vas lemezalakban a bánya vágányaira erősítsék, s míg

mány, ipar és kereskedelem, mily kérdéses a társadalom és fenállásának biztosítása a vas nélkül? Mit érnének gépeink, szerszámunk, mit a fegyverek, s mit a béke áldásos eszközei, szántóvas és építő szerszámunk? hol volna a hajózás, a vaspálya, a bányák; mily állapotban mindazon ezer és ezer dolog, melyekkel a kutató szellem s az iparüző vállalkozás évszázadokon át foglalkozott s évszázadokon át foglalkozni fog?

Már Plinius így szól a vas működése és használata felől: „Ez, ugymond, valamennyi fém között a leghasznosabb s egyuttal a legártalmasabb is; hasznos, mert arra szolgál, hogy barázdát hasítsunk a földre, a szőlővesszőnek megadjuk kellő alakját, a követ szétdaraboljuk, házakat építünk vele; káros, mert a háborúra és ördöklésre használtatik, közelben vágunk vele, a távolba hajítjuk, gépekkel dobjuk, szárnyakat adunk neki, az ember dühe gyorsabbat s örjögöböt soha ki nem talált.”

Szegény öreg Plinius, ha még most látná ölköklő, emberirtó használatát: mennyire elszörnyükdéne rajta!

volt az, hogy kő, homok, por stb. a sinek közeibe hatolván, a járművek kikiklása majdnem mindennapivá vált. Így tehát ismét az előbbi módszer honosult meg s a kerekeket látták el szegélyekkel, melyek segítségével a kocsik a sík sineken megmaradhattak.

Tekintsük már a mai vasut-vonalakat. Mintha csak egy sétat tennénk a vonal hosszában.

Wachtel Károly.

Egy elfeledt tudós.

A szerénység meg a félreismerés követik — majdnem állandóul — a valódi nagyság nyomait. A kortársak ritkán képesek átérteni a kimondott nagy szónak horderejét, legfeljebb egy szánó mosolyuk van a kora fölé emelkedett szellem számára. Az elismerést — azt csak a jövő nyújtja, midőn sirjaik fölött meggyújtja a kegyelet áldozatát, midőn szobraik halántéka körül övedzi a babérokörut. De hogy a kimon-

szert szükségel, mennél nagyobb munkát végez, úgy a szervezetnek munkája is a felhasznált tápszerrel egyenes viszonyban áll. Ennek kapcsán azonban kimondta azt is, hogy minden mozgás, minden erőnyilatkozat, mely a természetben előfordul, már előbb létezett, csak hogy más alakban, már előtt csinálni a semmiből nem lehet, s hogy az összes erőmennyiség, mely a természetben előfordul, örökké állandó és változatlan. A kőszén, mely hőjével gépeinket mozgásba hozza, századok előtt a napnak hőjét halmozta magában össze; a hegyi folyam, mely malmot hajt, kell hogy előbb a magasban fölemelkedett legyen, még pedig olyan erővel, a minővel onnan alázuhan.

Ezek az elvek, melyek a természettudományt egészen más oldalról világították meg, s a természettudományokat alapjaikban reformálták, mai napság már szélteben ismeretesek, de 1842-ben midőn Mayer azokat először közölte (a Liebig által szerkesztett „Annalen der Pharmacie und Chemie“ folyóiratban), akkor még figyelemre is alig méltatták őket. Ez időben ő

Javából visszatérve, városi orvos volt szülőhelyén Heilbronnban, hanem ezen állását nem sokára elveszítvén, mint gyakorló orvos tartózkodott ugyanitt, néha-néha bocsátva közre egy-egy iratot, mely elveit tovább fejtegette. Így 1845-ben az úgynevezett mechanikai hő aequivalensre vonatkozó számításait közlő, kimutatván, mennyi meleg szükségeltetik bizonyos munkát elvégezéséhez, s mennyi meleget szolgáltat viszont bizonyos munka. Később 1848 körül csillagászati kérdésekkel foglalkozott. Azon általa felállított elvből kiindulva ugyanis, hogy a természetben nyilvánuló erők öltöfölvé fogva léteznek, s új erő elő nem állhat, vizsgálni kezdé, hogy vajjon azon bizonyos erőmennyiség, mely a nap hőjében nyilatkozik, eredetét honnan veszi? A kérdést a napba hulló meteorok által véle megoldani, s nézetének mai napig vannak pártolói.

Még 1851-ben szólalt fel egyszer, midőn Joule angol tudós a mechanikai erő-aequivalens meghatározásának dícsőségét magának akarta vindikálni; aztán hosszasan elhallgatott. Németország szült a feltalálás dícsőségében, de a visszavonultán élő Mayerrel megelégedett. Már 1858 táján közölték a lapok halálának híret, s megesett, hogy a kultur Németország első fizikai közlönye, a Poggendorff „Annalesei” holtak hirdették, a nélkül, hogy csak valaki is helyreigazította volna a hibás közleményt. Kiáltó jele a róla való megelégedésnek. Csak a jó heilbronniai nem felejtették el, s hogy legyen nagyobb alkalma zavartalanul élvezni dícsőségét — bezárták a bolondok házát. Ugy látszik nem tudták követni az ő szellemének merész röptét, s készek voltak azt törvénytelenül csapkodásnak tulajdonítani.

Hanem a bolondok házából is kikerült s 1861-ben ismét megszólalt. Egy a lázról szóló dolgozatát bocsátja közre, mely voltaképp előbbi dolgozatainak képezte folytatását, s arra is szolgált, hogy a tudományal foglalkozók érdeklődése ismét feléje fordult. A württembergi hercegre a korona-renddel ruházta fel, s nemessé tév; ez volt hazája részéről az összes elismerés. Hazájának elsőbbséget biztosított a tudomány terén, s mégis Németország sem egy egyetemen, sem egy tekintélyesebb akadémiáján nem volt számára hely. Pedig a francia akadémia idegenül is tagnak fogadta, s a Ponceles díjat (2000 fr.) ítélte neki, a londoni akadémia pedig a legfőbb kitüntetésben részesíté, a Copley Medal-lal ruházván fel.

Meghalt az év március 20-án, hazájában még hiányérzetet sem hagyva maga után. A németországi lapok csak nagy későn — többnyire az angolok után — hozták halála rövidke híret. Pedig neve élni fog, míg a természet titemeinek akad kutatója e földtekén, s emlékezete a tudomány országútjának képezendő mérföld-mutató-kövé.

Rajzok az amerikai életből.

I.

A mozdonyvezető.

— Majd én írom alá először, nekem sietős a dolgom.

A mértékletességi egyet az úgynevezett „red ribbon meeting” tartott közgyűlést, és az a férfi, ki a főnebbi szavakat mondotta, izmos, napbarnította mozdonyvezető volt. Szemében erély és határozottság tüze lángolt. Vastag betűkkel írta alá nevét, gomblyukába kötötte a piros szalagot, s a teremből távozva mondá:

— Nem iszom egy csöpp pálinkát se ezen-tul, oly igaz, minthogy isten az égen van.

— Nagy ivó volt ön? kérdé egy uri ember, ki mellette haladt.

— Nem. Tulajdonképp sohase voltam részeg. Életemben az igaz temérdek whisky megittam, de soha annyit, hogy megártott volna. Miattam — őszintén mondhatom, bezárhatnák a világ minden szeszgyárát, nem verném falba a fejemet.

— Miért sietett hát oly nagyon aláírni a kötelező okmányt?

— Ennek oka van, s én megtartom adott szavamat, sőt minden embernek predikálni fogom a mértékletességet.

— Nagy okai lehetnek rá.

— Ha elkísér az állomásig, utközben elmondom önnek a történetet, mely nem állott a hírlapokban s csak kevesen tudják. — Beróadba

én mentem az éjjeli gyorsvonattal. Rendszeren két háló vagonot s több személyszállító kocsit s vagy kétszáz utast szokott e menet magával vinni. Pompás vonal, sima, mint az asztal és egyenes; de van egy-két veszedelmes pontja. Az éjjeli vonat használja a fővonalat, s mi mentünk javában; óránként ötven angol mérföldet haladtunk, s csak nagy ritkán kevesebbet hármincznál.

Egy éjjel Detroitból két háló-vaggonnal, két személyszállító kocsival s a postavaggonnal keltem utra. Csaknem minden ülőhely el volt foglalva. Sötét éj volt. Fekete felhők boríták az eget s kellemetlen csipős szél fűtörészet körülem, midőn a városból kirobotunk. 17 perczet megkésztünk, s ezt ki kellett pótolnunk, még pedig bölcsen és óvatosan beosztva. Egész éjfélig minden jól ment. A fővonal szabadon volt tartva számunkra, s a gépnek minden része a legnagyobb rendben. A keleti gyorsvonattal tizenöt mérföldre D. állomástól kelle találkoznunk, de az állomásfőnök még nem kapott jelt. Ez különös is volt, meg nem is, s rövid tanakodás után a vonatvezető utnak indított. A fővonalon kellett maradnunk, míg a keleti vonatnak az oldalvágányon kellett jönnie. Rendszeren oly pontosan találkoztunk, hogy két perczet se várakoztattunk meg egymást. Midőn D.-ből kidübörgöttünk, egész erővel repültünk tova, mert bizonyosan számítottunk arra, hogy a szemközti jövő vonat pontosan érkezik. D.-től kilenc mérföldnyire egy kis táviradi állomás van, de éjjeli szolgálat nélkül. Alig hogy arra hanyarodtam, a vágányok közt egy vörös lámpával integettek felém. Megdöbentem s a nehéz vonatot megállítam, s csakhamar oly hirt tudtam meg, melyre minden hajam szála égfélle állott. Az isten kegyelme örökös föltűnt. A táviradhivatalnok integetett a lámpával. Egy mozdony éktelen fűtölése fölriasztá őt álomból, holott tíz mérföldnyire lehetett még csak a vonat. Míg fölöltözött, folytonosan hallá az éles sipolást, és hallotta, míg az állomáshoz szaladt. Azt hitte, hogy valami jelt kapott, de vonat sehol se volt látható. Néma csönd uralkodott mindenütt. De a hivatalosbájában hallotta a táviróképletet kopogni s a papíron világosan olvashatta az E.-be küldött sürgönyt:

„...A Detroitból érkező gyorsvonatot vigyétek át az isten szerelméért a másik vágányra. A keleti gyorsvonat mozdonyvezetője holt részeg. Minden perczben egy angol mérföldet halad.”

A távirás adott jelt a lámpával. Hat mérföldünk volt még a váltóig, s már épen indulni akartunk, midőn a szemközti jövő vonat lámpája megvillant. — Nagy isten, és hogy száguldott e vonat! A harang egyre szól, a sziporkák röpködtek, a gőz sipolt, s mi a vonat útjában álltunk! A rémülettől megdermedve, még arra se volt időnk, hogy az utasokat kiszállíthattuk volna, 60 másodpercz alatt a vonatnak össze kellett ütközni a miennkel. Fölföháskodtam s a biztos halált várva behunytam szememet. Még annyi erőm se volt, hogy a mozdonyról leugrottam volna. De az isten kegyelme velünk volt. Negyven lépésnyire túllünk kisiklott a dübörgő mozdony, s lerohant a töltésről, magával rántva a kocsikat, többeket megzuzva, megsebesítve, de senki sem halt meg. Még Tom a mozdonyvezető is épen került ki a szörnyű veszedelemből, s ordítva veszettül, mint egy tigris, rohant az erdő felé. Öten alig bírták elfogni, megkötözni, s ma az Egyesült-államok leggonoszabb örültje.

Tom különben igen jó fiu volt, de rendszeren megszokta inni a maga poharát. Részegnek tulajdonképp sohase láttam, de a pálinkaszesz bevette magát idegeibe, s a delirium tremens akkor tört ki rajta, midőn százötven élelet vitt mozdonyával. Egész váratlanul kapta meg. A fűtőt ledobta a gépről, a gőz szellentőjét megnyitotta, s tánczolt, ordított, hajrázott, mint egy láncazól szabadult ördög. Borzasztó egy eset lett volna, ha isten meg nem véd bennünket. Még most is eláll a szívverésem, ha e szörnyű pillanatra gondolok.

Nem úgy beszéltek rá engem a mérsékletességi okmány aláírására; ez az éj volt az, mely minden szesz ital ellenségévé tett, s e piros szalaggal gomblyukamban jobban szívére beszélhetek társaimnak. Tom most is az örültek házában van, s mint az orvosok mondják, ott is marad halála napjaig. — Jó éjt uram, tíz percz múlva indul a vonat.

Magyar fogoly fölírása a Héttoronyban.

Dr. Erődi Béla a Vasárnapi Ujság legközelebbi számában a Konstantinápoly hajdani erősségének délnyugoti sarkpontját képező, s történelmünkben is emlékeztető híri Héttoronyról írván, érdekes cikkében azt mondja, hogy ott a számos, más nemzetbeli foglyoktól eredő fölírások közt magyar fölírati vagy emlékjelt nem talált. Azt hiszem, érdekelni fogja e lapok olvasóit, hogy van egy magyar foglytól kőbe vésett fölírás, mely Erődi Béla tisztelt barátom figyelmét elkerülte. E sorok írója az 1872. év szeptemberének második felében látogatta meg negyedmággal a Héttoronyt, melyben egy csapat katonaság is volt helyőrségül elhelyezve, terjedelmes udvarán pedig két új épület nyulik végig, mely tanintézetül szolgál szegény leányoknak a női munkákban való kiképzetésére. A ténnyarancnok, egy igen udvarias és művelt modoru török főtiszt, kérésünkre, melyet tolmácsunk adott elő, azonnal két katonát rendelt mellénk lámpával, s a mellett ő maga vezetgetett, és mutogatta egy a régi emlékeket, mint az azokkal annyira ellentétes czélra szolgáló új tanintézetet, s abban a női munkákat. Szorgosan és nagy érdeklődéssel olvastunk le az ódon bástyatornyok mohos és sötét kövein látható számos bevésztet mondatot, melyek latin, francia, olasz nyelven hirdetik azon elmúlt századokat, mikor még Konstantinápolyt nem láthatta meg idegen ellenség másképp, mint fogolyminőségben. A kaputól, melyen át az erdőbe jut az ember, balra egyik torony aljában, a mely meglepetéssel, épen oly örömmel olvastuk, a fal egy kőcsozájának lapjába élesen bemetszett következő fölírati, melyet azonnal le is másoltam:

Comes Anton. Eszterházy

... capitaneus, captus in campo Thomoswar Anno 1698 die 19. sept. — Eliberatus occasione imitae pacis 1699 die 10. aprilis.

(Azaz: Gróf Eszterházy Antal, kapitány; elfogattott Temesvárnál a harcmezőn 1698. szept. 19-én; kiszabadult a béke megkötése után 1699. ápril 10-én.) Ugyancsak ide vágó egyéb adatokat én a „P. Napló” 1872. október elején megjelent számainak tárczáiban soroltam el. Meglehet, hogy szorgosabb kutatás után még több magyar foglytól eredő emléket is lehet ott fölfedezni, talán épen a bástyák benső falain. Az általam közölt fölirat kívül és könnyen szembetűnő helyen van.

Dr. Csiky Kálmán.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

VERNE GYULA REGÉNYE.

ELSŐ RÉSZ. — TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Az első négy nap.

Sand Dick egy perczig azzal a gondolattal foglalkozott, hogy a „Vándor” Uj-Zélandba vigye vissza, a mi jóval rövidebb ut lett volna, mint Amerikába menni. A szél azonban ellenkezőre fordult, s mi eddig az Amerika felé haladást akadályozta, most azt határozottan elősegítette. A fiatal kapitány tehát a nagyobb utra, tulajdonképp czéljok felé, határozta el magát. Dicsvágya is sarkalta, hogy jóltevője családját ő vihessen haza.

Dick tehát azon volt, hogy nyílt tengerre, a szél irányába, vagyis Amerika felé bocsássa hajóját.

A brik-gőlethen az előárbocon négy vitorla van, mind négyszög alakú. Az árbocon törzsén az alsó elővitorla; fölébb az árbockosárnál a kosár-vitorla; a tetőn a felső-elővitorla s a csucs-vitorla. Ellenben a főárbocon csak két vitorlát tart: a nagy fővitorlát, és a csucs-vitorlát. E két árbocon közt, az azokat összekötő köteleken még három sor háromszögű vitorla van alkalmazva. S végre, a hajó orrán előre hajló kis-árbocon három lobogószerű kis vitorla leng.

A nagy árbocon vitorlájával és a köteleken levő háromszögű vitorlakkal, valamint a kis

csucs-vitorlakkal könnyű bánni; azok nem függenek keresztiradakon, s forgatásuk és kifeszítésük a hajófedélről is megtörténhetik, lefüggő kötelek által. Ellenben az előárbocon alsó-elővitorláját és a kosár-vitorlát nehezebb igazgatni, s ez utóbbit csak az árbockosárból lehet; a hova kötélfüggősen kell fölászni, a mi, kivált nagy szélben, vagy viharban, nem csak bátorságot, hanem nagy ügyességet s gyakorlottságot is kíván.

Szerencsére a szél még mérsékelt erővel fűt, s a hajó és az árbockok s kötélfüggők ingadozása nem volt szerföltött.

Mikor Sand Dick, a Hull kapitány által adott jelre, a katasztrófa színhelye felé sietett a hajóval, csak az alsó előárbocon, a kosárárbocon és a kis árbocon lobogói voltak kifeszítve. Hogy most a kedvező szelet fölhasználhassák, valamennyi többi vitorlát, s a köteleken levő háromszögű vitorlát is működésbe kellett hozni. Ez volt tehát az első teendő, a mit az új kapitány, fekete matrózáival, végre akart hajtatni.

— Barátim, — mondá ezeknek, — tegyétek a mit rendelék s minden jól fog menni.

Maga a kormánykerékkel maradt s onnan osztogatta parancsait. Mindeniknek kimutatta, melyik kötélfüggőt fogja a kezébe, s megadta a jelszót, melyre azt meg kellend huznia. A főkötel, természetesen a Herkules kezébe került.

— Egész erővel! — kiáltá Sand Dick.

Herkulesnek azt mondani: egész erővel! nem volt okosság. Olyat huzott a kötelen, hogy az elő-árbocon megingott belé.

— Ne oly nagyon barátom! kirántod az árbocot. — Szólt mosolyogva Dick.

— Alig huztam, — felelt a néger.

Most a fő-árboczra került a sor. A nagy vitorla kifeszítése minden baj nélkül sikerült. De mikor a csucs-vitorlára került a sor, annak a kötele megakadt s nem akart engedni.

— Rántsd meg! — kiáltá Sand Dick.

A kötel végét Herkulesen kívül barátja Acteon is fogta, s még a kis Jakab is bele csimpájkozott. A vezényszóra Herkules olyat rántott a kötelen, hogy az elszakadt s mind a hárman a fedélzeten hengergöztek. Szerencsére nem lett nagyobb bajuk, egyik sem ütötte meg magát. Beérték az ijedséggel a kis Jakab miatt, s aztán nagyot nevettek a történeten.

— Lássá Jakab urfi, — mondá a jó kedvű óriás, — maga szakította el a kötelet.

Erre még nagyobb nevetés lett. Gyorsan összebogozták az elszakadt kötel két végét s nagybot vívőzattal hajtották végre a nem sikerült műtétet.

A „Vándor” kifeszített vitorláival már is gyorsan haladt czélja felé. De a legfelső vitorlák kifeszítése hátra volt még, melyeket csak az árbocon-kosárból lehetett kezelni. Ez volt a legnehezebb teendő. Herkules, ezt is magára akarta vállalni; Dick azonban nem engedte; maga akart a kosárba felmászni. Most az öreg Tamást ültette a kormánykerék mellé, maga pedig az árbochoz ment, hogy Herkuleset s a más három néget betanítsa teendőikre, míg ő a kötélfüggősen felkuszlik és a kosárban a dolgot elvégzi. Most adta még ügyessége igazi próbáját; a többiek aggodva nézték alulról, tartották a hágesót, s igazgatták vezényszavai szerint a kötelek lefüggő végeit, ő pedig mosolyogva s biztosan kuszott a magasban, kilépe a vitorla keresztiradójára, hogy előbbre hajolhasson s elérhesse a csucs-vitorla mozgó kötelét. Azután gyorsan alá kuszott s a hajófedélzetre lepatant.

A kis Jakab, anyja kezét fogva, bámulva nézte barátja merészségét. S mikor mindennek vége volt, odaszaladt Herkuleshez s így kiáltott: — Nemde, derek kapitányunk van?

Az óriás lehajolt hozzá s a gyermek parányi kezét roppant tenyerébe fogva, így szólt:

— Jakab urfi is ilyen legyen, ha megnő.

Weldonné azalatt a fiatal kapitány kezét szorította meg; e kézszorításban volt kifejezve egész bizalma iránta. Aztán lement szobájába s a felindulástól kimerülten hanyatlott ágyára.

Az összes vitorláival felszárnyalt hajó gyorsan röpült czélja felé. Csak ezt a szél megtartsa az isten, pár nap alatt nagyot haladhatnak.

S mit csinált ez idő alatt Benedek ur?...

Oh, neki nagyobb dolga volt! A Negro konyhájában szimatolva, sikerült egy ritka bogarat találnia egy deszkarepedésben. Azt onnan kipiszkálni, papirtölecskébe felfogni, szobájába sietni vele, türe szurni, mikroskop alá venni, meghatározni, gyönyörködni benne, tanulmányozni minden porczikáját: ez volt most az ő dolga.

Ne vádoljuk érte. Igazságtalanok volnánk ha azt mondanók, hogy a Hull kapitányt és matrózáit ért katasztrófa őt nem érdekelte; vagy hogy Weldonné s fia sorsa iránt közönyöse lett volna. Első tette a katasztrófa bekövetkezése után az volt, hogy elérékenyülve megfogta a Weldonné kezét s ünnepélyesen így szólt hozzá: — Ne eszgedj, én megmaradtam! Örökösödöm felettetek.

No, de azt csak nem lehetett kívánni tőle, hogy mikor egy új, még senki által nem determinált *orthopterát* talál, a *phoraspeák* családjából: mindent félre ne tegyen a tudomány érdeke mellett!

Dick, a fiatal kapitány, ez első napon igazán megkészerzte, sokszorozta magát. Mindenütt ott volt, mindenütt rendelkezett; tanította új matrózáit; a kik páratlan buzgóssággal teljesítették is parancsait. A „Vándor”-on a legpéldásabb rend és fegyelem uralkodott.

Maga Negro sem tett semmi kísérletet, hogy magát a tizenöt éves kapitány tekintélye alá kivonja. Hallgatlag elismerte azt. Dolgát végezte a konyhában, s csak ritkán és esetleg pillantott ki a fedélzetre. Egyébiránt Dick el is volt határozva, hogy a legesekélyebb ellenkező mozdulatra megkötözti s a hajó fenekére veteti; e részben, mint minden egyébben, feltétlenül számíthatott a négerekre; s szükség esetén Náni, az asszonyosság néger eszelője, meg is főzte volna, hogy a bédét. Negro tehát nem volt épen nélkülözhetetlen.

Dick nappal mindig a kormánykerék mellett ült; éjjel is csak néhány órára hagyta el helyét, ha a fáradtság s kimerültség már álomra intette. Ilyenkor a kormányt mindig az öreg Tamásnak adta át, a ki jól meg is felelt köteletségének.

Éjjelre a hajókon rendszeren le szokták bocsátani a vitorlák egy részét, jelesen a felső vitorlák, hogy a hajó haladásá lassabb legyen, s hirtelen támadt szél esetében kevésbé veszélyeztetett. Sand Dick azonban mellőzhetni vélte ez elővigyázati rendszabályt, mivel a szél folytonos ugyan, de nem volt erős; s a fiatal kapitány örült, ha czéljok felé gyorsan haladhatnak. Hogy a hajó haladását és irányát folyvást ellenőrizhesék, Dick a hajón levő két delejtű (kompász) használatára a négereket is betanította; valamint a szögletmérővel is minden két órában fölvettek a hajó helyzetére vonatkozó észleleteket.

Szerencsétlenségre a február 12. és 13-dik közötti éjjel, mikor épen a fiatal kapitány volt a kormánykerékkel, kellemetlen esemény történt. Az egyik kompasz, mely egy rézkárikán függött a hajószoba falán, leest a szegzről s a padolatra zuhant és összetört. Csak másnap reggel vették észre, s nem tudta megmagyarázni senki, hogy történhetett? Sand Dick nagyon bosszankodott, mert már csak egy delejtűje maradt, holott jó, ha kettő van, hogy egymással mindig össze lehessen hasonlítani s ellenőrizni. De csak

hamar megnyugodott a dologban, miután a kompasz eltéréseért senkit sem lehetett felelőssé tenni s a balesetet csak valamely véletlennek tulajdonították.

Weldonné, látva a fiatal kapitány önbizalmát, maga is nyugodt volt. Átalában nem volt könnyen kétségbeeső természetű, s mint vallásos nő bizott az isteni gondviselésben. Sand Dick azonban, nagyobb megnyugtatótlanság úgy rendezte a dolgát, hogy inkább nappal aludt 5—6 óráig, hogy egész éjjel maga ülhesse a kormánykerékkel. Mégis legjobban bizott saját magában. Nem egyszer, Weldonnéval beszélgetve, kifejezte bizalmát, hogy ily kedvező szélről hajtva, nem sokára az amerikai partokhoz érnek, s valószínűleg Valparaisóban fognak kikötni. Arra nem is gondolt, hogy talán a szél s a hajó irányában csalódhatnak, ámbrá maga is tudta, hogy ez bizonyos csak csillagászati észlelés útján lehetne megállapítani, a mire lettek volna is műszerek a hajón, csak-hogy ő még járatlan volt azok használatában.

Igy folytak a dolgok a „Vándor” fedélzetén. A feketék buzgón s lelkiismeretesen teljesítették kötelességeiket; Benedek ur a bogarával foglalkozott; Negro hallgatott, a kis Jakab játszadozott, Weldonné bizott és imádkozott, Sand Dick pedig öröködt. Éjszakánként mindig meggyújtották a jeladó lámpát, ámbrá a tenger ez elhagyott vidéken alig lehetett összeütközéstől tartani.

Február 14-ére viradó éjjel Sand kapitányt annyira elnyomta a bágyság, hogy kénytelen volt pár órára odahagyni a kormányt, s az öreg Tamással feltevesztetni magát. Az ég sűrű fekete felhőkkel volt borítva; hideg és setét volt, Herkules és Acteon, rajtok levén a sor, szintén a fedélzeten öröködt, a hajó előrészén.

Éjjel után, három óra tájt, ellenállhatatlan álomosság tünete lepte meg az öreg Tamást; észre nem vette, hogy keze megállt a keréken s elszunyogott. Álma csakhamar oly mély lett, hogy még erősebb érintésre sem ébredt volna fel. Annál kevésbé vette észre, hogy egy sötét árny suhan át a hajó fedélzetén.

Negoro volt.

A kormánykerék előtt egy faoszlop állott, melynek felső részén, kis üveg-házikóban a hajó egyetlen megmaradt kompasza volt elhelyezve s belülről megvilágítva, hogy a kormányon ülő, mint egy órá, láthassa.

Negoro lassan a kompasz házikójához közelített s valamit dugott alája, a mit kezében hozott. Azzal csendesen, mint jött, visszahúzódott.

Ha Sand Dick másnap reggel észrevette volna a delejtű alá dugott tárgyat, sietett volna eltávolítani. Egy nagy darab vas volt az, mely meghamisította a delejtű irányát. A delejtű elhajlása e miatt fél derékszöngnyit tett; de erről senkinek sem volt sejtelme.

Tamás néhány percz múlva felébredt. A delejtűre pillantva, azt hitte, azt kelle hinnie, hogy a hajó kifordult előbbi helyes irányából s a kormánykerékkel fordított rajta. Ugy hitte: keletre; pedig, a delejtű hamisat mutatván, tulajdonképp délkeletnek irányozta a hajó orrát.

(Folyt. követt.)

Egyveleg.

Fejenkénti borfogyasztás Európában. Statisztikai kimutatások szerint Spanyolországban 130, Franciaországban 115, Olaszországban 109, Portugáliában 108, Görögországban 84, Ausztria-Magyarországban 65, Svájcban 58, Badenben 46, Württembergben 26, Bajorországban 12, Angliában 8, Belgiumban 7, Németalföldben 6, Poroszországban 4, Oroszországban 4, Dánországban 3, Szászországban 2, Svédországban 2, Norvégiában 1. liter borfogyasztás esik egy főre.

A PÁRISI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS. — AZ OSZTRÁK-MAGYAR OSZTÁLY HONLÖKZATA.

Bártfa veszedelme.

Mélyen megdöbbentő hirt hozott a mult hét a felvidékről. Bártfa, a hazánk politikai és művelődési történetében oly nagy szerepet viselt felső-magyarországi város, husvét másodnapján kigyuladt s a másnap délig tartó tűzvész nagy részben elpusztította.

Ha már a romboló elemnek ily nagy méretű látogatásainmagokban is megszorították: mennyivel inkább mondhatjuk ezt oly esetben, mikor az elemésztett vagytonban nemcsak a helybeli lakosság szorgalmának, takarékságának eredményét látjuk elpusztulni, hanem oly tárgyakat, melyek az egész nemzet kegyelettel őrzött emlékeit, közkinészt képezték.

Német, török, tatár és a századokon át dúló beháborúk annyi drága kincsétl fosztották meg hazánkat, hogy sokszor szerettel kell csügynünk mindama fönmaradt kevés tárgyon, melyet a lezajlott idők meg megkíméltek s melyhez multunknak nevezetes emlékei füződnek.

Es e tekintetben Bártfa, mondhatni, páratlanul állt hazai városaink sorában. E határszéli helység már az első Árpádok idejében ismeretes telep volt. A belső várost még ma is ketős, hármás, söt négyes kőfalnak maradványai és részben még fennálló tornyai és bástyái övedzik, s a kertek alatt fölismerhető a hajdani sánczárók s belsejében nem egy nevezetes régi épület áll, melyek némelyike legrégebb s ennél fogva legbecesebb műemlékünk képezi.

Az Eperjesről Galicziába vezető uton hatalmas fenyvesek által koszoruzott völgyben, a Tapoly vize mellett fekszik Bártfa, mely, mint azt maig is meglevő okiratok igazolják, 1242 előtt is nevezetes és virágzó város volt. E borzasztó évben pusztították el a tatárok. De az ország második alapítója, hogy elmenekült lakóit visszaédesse, nevezetes szabadalmakkal látta el. Egy ideig a templárusok birtoka volt, ezek eltávoztá után Róbert Károly 1312-ben újra építtette s fia Nagy Lajos király 1376-ban a már akkor nagyobb jelentőségre emelkedett várost ugyanazzal a privilégiumokkal ruházta föl, melyekkel az ideig csak az ország két legnevezetesebb városa, Buda és Kassa birt. Mátyás király idejében Bártfa ritka hűséggel és áldozatkészséggel pénzt és haderőt ajánlott a nagy királynak s azóta is mindig ritka érzéket tanusított a nem-

A XVII. század folyamán több ízben pusztítá lakosságát a pestis, ellenséges hadak vetettek rá sarzot, az ujkor közlekedési eszközei elterelték a forgalmat tőle, s a határszéli város jelentősége rendkívül megcsökkent, s újabb időkben már leginkább csak híres fürdőjéről volt az ország távolibb vidékein ismeretes.

De bármennyit szenvedett is Bártfa, a tatárdúlás óta alig érhetette nagyobb csapás, mint az év husvéthetfőjén.

zeti ügy iránt. A XV., XVI. és XVII. században egyik jelentékeny előbástyája volt a nemzeti függetlenségnek, s kifejlett kereskedésével, bányászataival, kitünő iskoláival és nagy nyomdájával — melyben Verbőczy Tripartitumának 1645. évi kiadása is megjelent, — központja Felső-Magyarország szellemi fejlődésének. A magyar protészantok itt tarták első egyházi zsinatukat, s maga Melancthon is oly nevezetesenek találta e helyet, hogy lejött ide az egyházujítás tanait hirdetni.

A pusztító tűz e napon d. u. 6 órakor az árokuteza egy istállójában tört ki, s a dühöngő vihar által táplálva, feltartóztatlanul terjedt tova. Másnap délig elpusztította az egész belvárost s a külvárosnak is nagy részét, a falházakat egész a földig, a városárokból főlhalmozott építő és tüzi fakészletet, az élelmi szereket, szalonnát, lisztet, vetőmagot, mind. A belvárosi kőházak szobáinak belsejét megvédelmezte a régi szilárd kőboltozat, de a róm. kath. iskola, az apáczárdá, a leánynevelő intézettel, a francziskanusok kolostora és szép régi temploma az oltár rokkal és orgonával együtt oda égett. A leányiskola növénydekei a szép paróchia épület felső termébe menekültek, mikor annak is el kezdett égni a teteje. Jó szerencse, hogy a szegény gyermekeket kimentették onnan, mert eltávoztuk után közvetlenül a tető és padozat bezuhant.

Bártfa híres régi városháza, melynek a V. U. régebb évfolyamaiban részletes ismertetését közöltük, s mely nevezetes műemlék képét, az alább említendő székes-egyházával együtt ez alkalommal bemutatjuk, — érintetlen maradt a lángoktól.

De annál szomorubb látványa Szent-Egyedről nevezett székesegyház, Magyarország legrégebb temploma, melynek keletkezési éve állítólag 1111.

E templom mérsz csucsives gót ablakaival s monumentális alakjával magasan nyul a környező házak fölé, közel hét század letünőt hirdeti. Hazánk műemlékei között kevés van, melyre ily büszkék lennénk s a külföld szaktudósai mindenkor elismeréssel nyilatkoznak e kincsünkről. Tizenegy góth szárnyas szekrényoltár van benne, aranyalapon festett szép kivitelű festményekkel és a szobrázat remekjeivel; e festmények leginkább Schongauer Márton híres rézmetszetei után magyar művész által alkotottak. A diadalív alatt kőből mestereleg faragott szép góth székesegyház áll; a középkori asztalos mesterség és fafaragászat, ugy szintén az ötvös művészet

legszebb példányai vannak itten. A falak kívül és belül freskókkal vannak ellátva, köztök sz. István, sz. László s Imre herceg típus alakjai. A csillárok, gyertyatartók, székek, egyházi ruhák, ajtógyűrűk stb. legnagyobb részét a magyar műipar azon első virágzaskorából valók, melyek fényes emlékeit az 1876-ki műipar- s műtörténelmi kiállításon láthattuk.

Kaczvinszky, a derek apátur erélyének köszönhető, hogy a székesegyház belseje, mind anna

RÉSZLET BÁRTFA VÁROSÁBÓL.

Székesegyház.

Városháza.

BÁRTFA PIACZA.

A XVII. század folyamán több ízben pusztítá lakosságát a pestis, ellenséges hadak vetettek rá sarzot, az ujkor közlekedési eszközei elterelték a forgalmat tőle, s a határszéli város jelentősége rendkívül megcsökkent, s újabb időkben már leginkább csak híres fürdőjéről volt az ország távolibb vidékein ismeretes.

De bármennyit szenvedett is Bártfa, a tatárdúlás óta alig érhetette nagyobb csapás, mint az év husvéthetfőjén.

regiségekkel és ritkaságokkal, melyeknek értéke meg sem becsülhető, megmaradt. A dóm teteje azonban egész a falak elhanyagolva, a torony beomlott, a harangok elodványtak, s a templom külső ékítőművei, de magok a falak is annyira megsérültek, hogy ha a gyors segély elmarad, — Magyarország első keresztény korának e nevezetes emléke romokba dől, s műemlékekben oly szegény hazánknak soha többé ki nem pótolható kár ér.

Az 5000 lélekből álló lakosság nagyrésze koldusbotra jutott. A hajlék, a ruha és ruhánélkül maradtak segélyezésére bizottságok alakultak a környéken; de illő, hogy az irtalom munkája tágabb körökben is gondoskodják szenvedő honfitársairól, s hogy a kormány is a nagy csapással sújtottak segélyezése mellett ne mulassza el megmenteni hazánknak azt, a mi nem csupán Bárfia városát, de egész Magyarországot.

Május elseje 1878-ban.

Zárva van-e, vagy nyitva a János templom?

Hát e kérdésre a válasz attól függ, melyik arcát nézzük. Egyik megazdítja a másikat. A keletre tekintő arc vad, marczona, vérzomjaz és sötétlen szomorú. A vértisság nem derít föl, a pusztítás orgyája elkomorit.

Végonyaglásban levő, vagy már rohadni kezdő hullakón vonul el tekintete, emberi koponyák, kar- és lábszárcsontok, mellkasok pusztá bordái feketelnek elő büzhődő vércsapásokból, melyekben hemzseg az undok férgek tengere, az az élet, mely a halálra következik. Fekete fellegek károga hollokból, farkasok falkái végzik az eltakarítás könyör-munkáját, melyet teljesíteni nem akad ember. A sűrű szennyessárga levegőn át denevér-szárnyú száraz nőalakok látszanak fölbömbenni, meg elmerülni, mintha szárnyait próbálnának, mielőtt nagyobb utra kelnének; a miasmák, epidemikák furiái azok. Kormos romhalmazok alól egy-egy emberi tag mered elő a csontszárad sötét olajszinbőrrel, mint a mumiaké, s a fölbujánzótt fű közül kiugyog egy-egy emberi fej lerohadt ajkaival s szemüregéből mérges vípera tekint elő s lapos fejből kinyuló éles fullánkjával, mint az orvadás nyila, czélozgat egy összezsúrt tömegre, mely mellette hever. Egy anya az, kinek melléhe hozzászáradt csecsemő-gyermeke elválaszthatatlanul. Egy beletört kozák pika egyűvé fűzte mindörökké az anyát és gyermeket.

És távolabrongyos, kimerült, éhségtől és betegségtől tántorgó alakok tömegei tartják egymásra emelve a fegyvert, s csak a jelt várják, hogy tovább folytassák a munkát, melybe kifáradtak és siettesek az enyészetet, mely már a nélkül is, mint egy mindent eltakaró árnyék lassan vonulva feléjük közeleg . . .

Vidám, derült, örömtől sugárzó a másik arc, a nyugatra tekintő.

Békes bűszijáró seregét látja az vonulni a béke harczának diadalmára felé, melynek ragyogó kupolája köré bitorjénlyu arany küllökből von a félláthatárra kisugárzó glóriát a leáldozó nap.

A munka a legszebb istenimádás — mondá egy nagy író. Ez istenimádásnak emeltek most székesegyházat a távol nyugaton, nagyobb, szebbet minden eddigénél, s főnhagyták minden nemzetnek, hogy abban oltárokat emelhessenek, melyeken legszebb áldozataikat bemutatassák.

A mit az emberi elme szépet, nagyot, dicsőt teremthetett, mind összegyűlt ide, s hirdeti a béke, szorgalom, takarékság, gondolkodás és áldásos küzdés dicsőségét. Legdrágább kincseiket halmozzák itt föl az emberek, a kitartó munka és lángész csodáit, a föld terményét, az ipar készítményét, a művészet és ipar alkotását a földkerekség minden tájról. Találkozót ad itt egymásnak széles e világ, de mindenki otthon hagyja, a mi nála visszatartó, kárhóztos, féltelmes, s csupán azt hozza el, a mivel büszkélkednie lehet a többi előtt, szeretetteljes versenye buzditva a többi, s győzve és legyőzve, de úgy, hogy hasznát és tanúságot visz abból haza a legyőzött is, és hálásan fog kezét a diadalmanál, — mert az nem elnyomója, de mestere, tanítója lón, s a tanítvány azzal válik el, hogy a legközelebbi találkozón tul tegyen mesterén azzal, a mit tőle tanult.

A nagy székesegyház tornácait megnyitnak, belé vonul az emberiség szebb jövőjét hívők

serege, s örömmünnepe kezdődik a világnak, mely azt hiszi, föltalálta az igaz utat a dicsőség felé.

Május elseje, a tavasz ünnepe van nem csupán csak a természetnek. A kik így látják bemutatva, műveiben, a békét: lehetetlen, hogy irtózártal ne gondoljanak a háborúra.

És a ragyogó kép még sugárzóbb fényben tűnik föl a mellett a fekete, sötét háttér mellett, melyet a világrész másik határa nyújt.

Egy nagyobb, az emberi számításán kívül eső hatalomnak kellett lenni annak, mely e két képet egymás mellé állítja. A világtörténet kezeiket mozgató titkos erő tette csak, hogy élénk tárja a legmegdöbbentőbb ellentétet, melynek a világ valaha tanuja volt.

Mintha a gondviselés maga intézte volna ugy, hogy vál-utra állítsa az emberiséget: egyszerre jelentetvén meg a világ színpadán a legocsmányabb, legigazságtalanabb háborút minden iszonyával és nyomorával, és a békes fejlődés tündéri képét, melyen örvendő elragadtatással s boldog megnyugvással legelhet az emberi szem.

Konstantinápoly és Páris! A kelet és a nyugat legbuzgóbb két városa. Mily szédítően mérhetetlen most a különbség köztetek!

A legnagyobb szűkület és látvány, minőt csak a legnagyobb költő: az élet teremthetett, valóságból, megsemmisüléstől nem félt anyagból, két egyenlő szakaszban, melyek közül egyik az árny, másik a fény, arra való, hogy egymás hatását még inkább emelje.

És a hatás oly megdöbbentő, oly kényszerítő, oly meggyőző, hogy a felhívó szövegre: „ember, válassz!” — senki nem kételkedik, melyiket fogja választani. A pokol és mennyország között is alig könnyebb a választás.

És mégis . . . A történet folyama egyformán hömpölyög. Az idők eseményei kérelhetetlen következetességgel ismétlik egymást, magasabb törvények szabják elé az emberek, nemzetek, világok sorát, s az egyes, ha még oly hatalmas is, époly kevéssé változthat a számára kijelölt irányon, mint a hogy hiába lázadna föl a cepp az ellen, hogy a tenger felé sodorja az áradat.

Az örök béke első napjának tűnik föl egy-egy oly ünnep, minő a világ fővárosára a kikelet hónapjának elsejével fölvirradt, — s népek milliói üdvözlik, mint egy új korszak hajnal hasadását. Hűsített esküszöke a megbívtolt nemzetek annak az iránynak, melynek a Trocadero világitó tornyai jelzik kikötőjét, hol mindannyia biztos révet talál.

S Konstantin hatalmas városa a nyomorban és izonyatban oly nagy, az ut, mely a „kereszt és szabadság” megförtötöttet jelszava alatt gyilkosokat és gyújtogatókat vezetett feléje, olyan elrettentő és oly vérfagyaló, — hogy a ki látja, átkot kér le az égből, azok fejére, kik ilyené tettek; kész megesküdni rá, hogy az emberiségnek végkép meg kelle immár csomóolni a népi-irtás és vérben gazolás szörnyű munkájától, s hogy ez volt a világon a legeslegutolsó.

Egyre ugyanarra tanit ez is, az is. Páris a hívogató, Konstantinápoly az elrettentő példa. És az emberiség választ a kettő között. Hissen olyan könnyű!

Válassz. A békét választja, azt hirdeti, dicsőíti, magasztalja és — fegyverhez nyul.

És ki áll érte jót, hogy rövid néhány hónap mulva a Trocadero-palota kupolája be nem omlik a rácsapó bombától, vörös lángtengert nem árszt maga köré a glóriájára helyett, mely ma körülugárzóza s fekete omladéka alatt, éppoly nem sziszeg a vípera, rothadó hullák között mint amott keleten?

Pedig a választás olyan könnyű!

. . . De ki meri mondani, hogy az emberinél nincs magasabb akarát.

Törs Kálmán.

Irodalom és művészet.

Petőfi összes költeményei új, népies kiadásban jelennek meg még ez év folytán az Athenaeumnál. Ez új kiadás 8-rét alaku lesz, két hasábos petít szedéssel, hasonló az angol költők ily kiadásaihoz. Mint egy 50 ívre fog terjedni s 12 illusztrációval lesz díszítve. Egy kötött példány ára, egy halljuk, 3 ft lesz.

A „Szigligeti-album” szerkesztő: Sümei Kálmán és Váradi Antal következő értesítést teszik közzé:

Az album a Franklin-társulatnál, Szigligeti Ede sirmelke javára, e napokban remélhetőleg sajtó alá kerülhet. Az album jövővi munkatársai közül sokan már beküldték becses dolgozataikat. Első kézirat Arany Jánosé volt, ki a „Tengeri-hántás” című népies költeményével emelte a kegyetes vállalat érdekességét s fokozta a munkatársak ambícióját: a legjobbat adni a koszorús költő nagyrabecsült társaságában. Költeményeket Arany Jánoson kívül Ábrányi Emil, ifjabb Ábrányi Kornél, Bartók Lajos, Endrődi Sándor, Gyula Pál, E. Kovács Gyula, Komócsi József, Lantka Gusztáv, Szabó Endre, Szász Gerő, Szász Károly, Tóth Kálmán, Váradi Antal és G. Zichy Géza adnak részben már adtak. Csiky Gyergelytől „Az ellenállhatatlan” négy száz arany pályadíjt nyert koszoruzott vigjátékból egy érdekes részletet kapnak a szerkesztők. Prózaí dolgozatokat: elbeszéléseket, rajzokat, irodalmi cikkeket Abonyi Lajos, Ágai Adolf, Beöthy Zsolt, („A mese”), Bodnár Zsigmond („Tinódi Lantos Sebestyénről”), Erdődi Béla, Gyarmathy Zsigáné („A sok ember”, rajz), György Aladár, Harrach József („Szigligeti népműveinek zenéjéről”), Jókai Mór, Kárfy Titusz (Szigligetiről), Kazár Emil, Kulifaj Ede, (Szigligeti színműveinek statisztikája a nemzeti színházról), László Mihály („A hucuj”, népies rajz), Mezei Ernő („Az író dicsősége és hallhatatlansága”), Neményi Ambrus („Az első és utolsó asszony”), Palásthy Sándor (Szigligeti emlékezte), Paulay Ede (Szigligetiről), K. Papp Miklós (Kossuth Lajos egy levele), Szépfaludy O. Ferencz, Széchy Károly (Arany János újabb költeményeiről), Sturm Albert (báró Eötvös hátrahagyott költeménye), Törs Kálmán (Szigligeti életéből, leveleiből), Vadnai Károly („A nagy intrikus”, emlékek Szigligetiről). Az album képeit kitűnő festők rajzolták. Szigligeti Ede arcképét Pálk Béla, rákosi tuskulánutát Peszty Árpád, a népszínművekből jeleneteket Jankó János, Greguss Imre és mások. Szigligeti nagyváradi szülőháznak fényképét Rádó Ödönytől, ki ahhoz ismeretést irt, már megkapták a szerkesztők. Az albumra nemcsak a több, mint nyolcezer példányban szétküldetett fölívásokon, de postautalványon is elő lehet fizetni a Franklin-társulatnál (egyetem utca 4-ik szám.) A díszesen kiállított nagy alakú két füzet, illusztrált borítékkal 3 ft.

Az egész jövédelmet Szigligeti szobra és sirmelke javára adják a szerkesztők s így utoljára legmelegebben ajánljuk a kegyetes ezélu, érdekes irodalmi vállalatot a közönség figyelmébe.

Tóth Ede összes műveiből, melyeket Aigner Lajos ad ki, megjelent a második, 14 ívre terjedő kötet. Három darab van benne: „A kintornás család”, „A költő szerelme” (61 felvonás csaknem teljesen kidolgozva), „Zrinyi Péter” (drámai töredék). A harmadik kötetben jönnek a versek s a költő életrajza. Ára mind a három kötetnek fűzve 4 ft, angol kötésben 6 ft. A jelen kötet két utóbbi darabja még eddig nem került nyilvánosságra.

Beniczky-Bajza Lenkétől két kötetes új regény jelent meg: „Itt és a jövő életben.” Mint a szerző eddigi regényei is nagyobb részt a jelenkor, de nem magyar, társadalmi életben játszik. B. B. Lenke nem csattanós hatásokra, hanem inkább jellemzésre törekszik; szemléletit a sziv világából veszi, az érzékenység nem csekély vegyületével. A német regényirodalom nyomdokain halad, s kedves olvasmányt nyújt azoknak, akik e modort szeretik vagy megszokták olvasmányaikban. Az „Itt és a jövő életben” először a „Pesti Napló” tárczájában jelent meg, s a kötetes kiadás is az Athenaeum tulajdona. A csinos két kötet ára 2 ft.

II-ik Kákay Aranyostól, az „Ujabb országgyűlési fény és árnyékek” szerzőjétől egy új mű jelent meg: „Tisza Kálmán”. Politikai élet- és jellemrajz; tartalma a következő fejezetekre oszlik: 1) Prolog. 2) Tisza Kálmán az apja fia. 3) Tisza Kálmán és a protestantizmus. 4) Teleki László tragédiája. 5) Tisza Kálmán és Teleki Mihály. 6) A balközép. 7) Tisza Kálmán és gróf Andrássy Gyula. 8) A fusió. 9) A honmentés. 10) A végzés. — A 12 ívre terjedő kötet az Athenaeumnál jelent meg, s ára 1 ft 80 kr.

„Utazásom Törökországban, a görög szigeteken és Szerbiában” ezim alatt Kövéri Béla (Ali efendi) es. török főhadnagy általunk már említett műve megjelent Nagy-Kanizsán, Fischel Fülöpé s 1 ft 50 kr-ért megrendelhető. — Kövéri Béla tényleges részt vett az orosz-török háborúban, a híres lovasai ütközetek egyikében az oroszok üldözése közben megsebesült, s mint egyelőre „szolgálatképtelen” szabadságoltatván, úgy tért vissza hazájába. Az élmények — mint olvasóink a szerzőnek a „Vasárnapi Ujságban”-ban és „Háború-Kroniká”-ban

megjelent néhány cikkéből meggyőződhetek — élénken, ügyesen vannak írva. A viharos idők, melyeket e mű tárgyal, kétségkívül növelik a személyes tapasztalatok érdekét. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

A természettudományi társulat e hó 15-éig hosszabbította meg a könyvkiadási vállalat aláírási határidejét.

Szakfolyóiratok. A „Magyar Könyvszemle” márczius-áprilisi füzetét két nagyobb értekezés tartalmaz: az egyiket Kosztolányi János írta a „XV-ik századi könyvtári viszonyokról”, a másikban Fraknói Vilmos folytatja „Vitéz-János könyvtára” cz. dolgozatát; ezeket többkisebb közlemény követi. — A „Műegyetemi Lapok” legújabb füzetét Krusper Istvántól, Antalik Károlytól, Scholcz Agostontól, stb. közöl szakkollegistákat.

Egy bécsi szaklap, a dr. Neumann-Spallart földm. egyetemi tanár által szerkesztett, „Statistische Monatschrift” márcziusi füzetét a Wagner László kir. műegyetemi tanár által jelesen szerkesztett „Földmívelési érdekeink” című magyar mezőgazdasági lapról többek közt írja: „A Földm. Erd.” f. évi első számában kifejtett gazdag program a nemzetgazdaságnak és gazdasági statisztikának, továbbá a földmívelés elméletét és gyakorlatát tárgyaló új bel- és külföldi jelenségek ismertetésének külön-külön rovatot nyit. A lap eddig megjelent számai tökéletesen igazolják, hogy a szerkesztőség kitűnő programja minden pontjának valóban meg is felel. Magyarország haladó lapirodalma ugyan nem szűkölködik hason irányú vállalatokban, bátran kimondhatjuk azonban, hogy a Wagner László által szerkesztett mezőgazdasági hetilap tudományos és kiválóan hazafias irány mellett, minden chauvinizmustól ment magatartása folytán, e téren új jelenségek tekinthető, mely programjához híven „érvényesíteni azon tényezőket, melyek a haladás, mivelődés és általános jólét alap-föltételei, az ország gazdasági fejlődésére bizonyára a legjobb hatással leend.”

Képes természetrajz, a vend népiszkola számára, írta Augustich Imre. Kiadta a Szent István társulat. Ez az első vend nyelven írt természetrajz. A vend ajku kital. iskolák számára tankönyvvé elfogadtattott. Az elforduló nevek magyarul is ki vannak téve.

„Vihnye vastartalmu hévviz Barsmegyében” című tájékozó könyv jelent meg, dr. Bolemann István tiszt. főorvostól; helyrajzi térkép is van benne.

Bodnár Zsigmond úrtól, Irálytanának lapunk közelebbi számban megjelent rövid bírálatára válaszul, a következő sorokat vetjük: T. szerkesztő ur! A „Vasárnapi Ujság” folyó évi 17-ik számában egy ismertető terhes vádatok emel most megjelent „Irálytanom” ellen. Először az irály *) meghatározását támadja meg, pedig csak a könyv végén a hibákat kellett volna megtekintenie és remélem elhallgatott volna vele. Kifogást tesz a szólam (phrasis) meghatározása ellen is. Részemről szükségem tartottam az összetett és többszoros összetett mondatok szerepét jelezni az irálytanban, s ebben Pelissier és mások jártak jó példával előttem. A „phrasis”, a „közhely” stb. annyiféle értelemben vették meg, hogy nagyon kevesen tudják mit is kellene jelenteniök. Nem találja helyesnek a versláb meghatározását, mert nem illik bele a spondee és rhythichus; pedig pár sorral utóbb olvashatta volna, hogy ezekben a változatosság hiánya miatt nincs zeneiség, s így csak szükségből, kiségitőül, vagy méreklőül használnaknak. Panaszodik azon megjegyzésre, hogy a terzintát a sötét, mystikus tárgyakra szeretik használni. Arra használta Dante, arra használták a régiók költők egyike másika. Irodalmunkban csekély szerepet játszik. Altlában a versfajok jellemét a legjelebb írók használatából szoktuk levonni, de azért semmi sem könnyebb, mint ellenkező példákat idézni. Mindnyáján tudjuk, hogy a trocheus esésénél fogva a légyabb érzelmek festésére használtatik; és még sem volna nehézségüljabb szenvedélyről szóló trocheus verseket találni. Azt kérdezi az ismertető: miért használnák a distichont az epigramma? Mert a distichon rendszeren egy kikerekített, bevégzett gondolatot foglal magában. Az ötméterű rendszeren bevégzi, kiegészíti a hatméterű által megkezdett gondolatot. Erre nagyon jól megfelel a könyv. Az ügyirati mintákat egy szakember készítette és én csak simítottam a nyelvén. Az irálytan szerkesztésénél főgondom volt a szabotosság, alaposág és világosságra, s mint tanár is ezt sürgetem tanítványaimmal és kerülöm a tankönyveinkben is elharapódzó szószaporitást. Többire fogadja stb.

A nemzeti színházban Bignio Lajos befejezte vendégszerelést, melynek eleinte három fellépésben megállapított számát egygyel megtoldotta, a közönség ohajtsához képest még egyszer föllépve „Ernáni”-ban mint Don Carlos. Utolsó föllépése *) Megjegyezzük, hogy e szó mult számunkban kétszer is „írás”-nak volt szedve, nyomdaihibából. Szerk.

seül Wagner „Tannhäuser”-ében Wolframot választotta. Szép kifejező éneke, egyszerű, nemes, drámailag is eléggé alig méltatható játéka s értelmes énekbeszéde egyaránt kedves emléket hagy a fővárosi közönségnél maga után. — Nagyné Benza Ida asszony is utolszor lépett föl szerződési szabotosság ideje előtt Goldmark „Sába királyjében”, a mi azonban nem zárja ki, hogy külön föllépti díj mellett szabotosságaideje alatt is föl ne lépjen, a mi annál kívánatosabb, mivel kitűnő művésznőnkérgem bizonyult oly jól diszponálnak, éneke oly csengőnek, simának és kifejezőnek, mint utolsó föllépte alatt. — A vendégszerelések e közben folytatásukat nyelik. Legközelebb Chioni Emilia k. a. lesz a vendég, kiről sok dicséretet mondanak. Hangját Flórenczben képezte ki Salvininál, s művészi pályáját is ott kezdé. Később Londonban lépett föl s Európa majd minden fővárosát beutazta. Első föllépése „Faust”-ban lesz, Margit szerepében. Ezenkívül még háromszor fog föllépni.

A népszínháznak az egész tavasszal folyását nagy közönsége volt. Soldosné minden fellépte kész telt ház, s ehhez járult a „Kornevilli harangok” nagy vonzereje, s hogy 20—25 előadás alatt sem csökkent közönsége, s mikor hetfőn egyelőre utolszor adták elő, a nézőtér ismét szűk volt. Most a „Kolumbusz Kristóf utazása” című látványosság kerül elő esténkint. Ez, és a „Kornevilli harangok” lesznek a nyár fődarabjai. Mult szombat az „Eötvös beteg-segélyező egyelet” javára Soldosné és Tamásy közreműködésével a „Tündérlak Magyarországon” került színe nagy közönség előtt; de keddre már nem jutott ily nagy közönség a népszínházi alap javára rendezett előadásnak. Ezuttal egy Scribe után magyarított régi színművet frissítettek föl („Egy nő ki az ablakon kiugrik”) Soldosné kedvéért, ki Tőrs Bálintné ifjasszony szerepében ismét hódított. Had Hegedűsnek egyik bájos alkotása volt a tízről pattant menyecske, s a „Kis szekeres nagy szekeres” és „Ugyan kedves komám-asszony” kezdetű népdalokat nem győzte ismételni. Soldosné is ily köztetszéssel játszott és énekel, de maga a darab csak közepeszerűen hatott. Ezzel együtt Costé-nak „Szemes legény, szemes lány” című operettjét adták, melyben Soldosné korábbi szerepét Szigligeti Ede örökösének megbízottjával Törs Kálmánnal végleg megegyezett, hogy Szigligeti tragédiái közül a „Trónkeresés” fordítják le a burgszínház számára. Schnitzer, a „János vitéz” kitűnő fordítója fogja fordítani.

A bécsi Burg-színház megbízottja Leviszky, a nemzeti színház drámai igazgatójával, Paulay Ede-vel és Szigligeti Ede örökösének megbízottjával Törs Kálmánnal végleg megegyezett, hogy Szigligeti tragédiái közül a „Trónkeresés” fordítják le a burgszínház számára. Schnitzer, a „János vitéz” kitűnő fordítója fogja fordítani.

Zichy Mihály új képe. Híres művész hazánkfa a legközelebbi idők történetét hatalmas fantáziával festette meg, s a párisi köztársalaba, a magyar kiállítás osztlálya szánta. Hanem oly maró vonatkozása van a politikai eseményekre, hogy nem állították ki. A legjelebb francia művészek is mind így jártak oly festményekkel, melyek a francia-porsz háborúból tüntettek föl jeleneteket. Zichy képe pedig az utolsó tíz év szelleműs és éles szatírja, és a legelőrehaladtabb század barbárságait és pusztításait mutatja föl. A nagy képező lángtengerből vad, daemóni alak lép ki, mellette hasonló vad nőtársa, s együtt végzik a pusztítás és iszony művét. A háttérben trónol Vilmos német császár, fején Nagy Károly koronája, körülte a hódoló német fejedelmek, köztük a bajor király, ki térdre roskad. Az arany trón alján koponyák zürzavaros rakása. Egy koponya még nem aszott ki, rá lehet ismerni rajta III. Napoleonra. A német császártól jobbra egy nemes női alak válik ki, phrigiai süvege körül glóriával: a francia köztársaság. Mellette egy szlaj, meztelen nő, kezében gyújtó fáklya: a commune. A köztársaság megvető tekintetét vet rá, s a commune tova fut. A német trónról leguruló koponyákat egy pap szőnyeggel igyekszik befedni, s azon a helyen emelkedik a pápai trónus. A pápa allegorikus alakja magasra tartott öklében szent Péter kulcsait szorítja, mintha mennyköveket ént, de nagyon alacsony van arra nézve, hogy valakit elérjen. A háború, inség,

és pusztulás démonjai után rohan egy fiatal férfi, kit neje haszaltan akar visszatartani, elébe emelve gyermekét, — megy, az öldöklő démonok után, szaporitani majdan a koponyák számát! Ez az alak viszi át a multat a jelenbe. Bal felén a lángzőnnek, egy lépésnyire a tűzes örvényhez, a melybe lezuhanhat, II. Sándor császár alakja emeli magasra az orthodox keresztet. Kezében a fényes keresztrel indul „Keresztényt szabadítani”, s már — a lángtengerhez ért. Mellette egy szintén egyenruhás alak, nyilván Nikolaj nagyherceg, épen most lőtte ki revolverét egy összeroskadó törökre, kinek megmerevülő kezéből kihull a proféta zászlaja, az emészto láng közeli martaléka. A császár körül nem elszáradt koponyák, hanem holtestek hevernek. A tüztenger alatt egy szláv széles két dőf mélyen egy arnata mellébe; s egy gyermek, az iszonyú látványtól megremülve, göresösen kapaszkodik anyja ruhájába, ki így veszi férjét. Ez a kereszténynek felszabadítása, a szláv testvériség.

Közzintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia apr. 29-iki ülésének tárgyát az új ügyrendi szabályok megvitatása képezte. Ezeneken kívül alig volt Fraknói osztálytitkárnak egyelőre jelentésvalója, mint hogy az idei Teleki-pályázaton legjobbnak talált tragédia, a „Tamóra” szerzőjeil dr. Váradi Antal jelentkezett a főtitkári hivatalban; továbbá, hogy az archaeologiai bizottság elkészítette a czimertervet, melyben a régi Pest, Pilis és Solt vármegye czimerébe be van olvasztva a Kis-Kunnság is. E jelentések után vették elő az új ügyrendet, mely a régimél rövidebb, szabotossabb s különösen a bizottságok teendőinek és hatáskörének kiszabásában határozottabb. Legtöbb megjegyzést Szász Károly tett, ki a Bésán-féle pályázaton az alapító-level értelmében az irodalomtörténetnek és széptannak is helyet s így a feladatok kitűzésében az első osztálynak is szót kért. A határozat e kérdésben függőben maradt a jövő ülésig, mikor az alapító-levelet be fogják mutatni. Arany Jánosnak pedig egy közhelyesséssel fogadott kegyetes indítványa szerint a régi bírájak alapítói (Vitéz, Sámuel sat.) az újabb példájára meg fognak nevezetni az ügyrendben. Fesz János a tagok értekezéseit föl akarta menteni minden bírálat alól; s a határozat azonban meg az eddigi szabállyal is szigorúban ütött ki: ezután ugyanis az eddigi kritika-mentes székfoglalók is, mielőtt az „Ertekezések” közt felvételének, bírálaton fognak keresztül menni. A harmadik osztály kívánatára az előadásokra kiszabott időt az új szabályzat egy óráról félre szallította le; de Szász Károly indítványa mégis csak a régimél maradt.

A történelmi társulat május 2-án tartott ülésén Jakab Elek „A pragmatika sanctio története Erdélyben” című tanulmányát mutatta be. Az erdélyi pragmatika sanctio a magyarországitól egészen eltérő módon jött létre, mert egészen mások voltak a viszonyok és föltételek, melyek alatt Erdély a Habsburg-házból való magyar királyokat elfogadta. A Pragmatica Sanctio eszméjét az érleli meg, hogy III. Károly fia elhal 1716-ban, s erre egy évvel leánya születik. Szerző bemutatja Erdély akkori irányadó férfait; élelebb színekkel eszteli működésüket, jellemzi őket egyről egyre, feltünteti szellemi képességeiket, de pénz utáni kapzsiságukat sem hallgatja el. Érdekes a tárgyalások menetének leírása, az 1712-iki erdélyi országgyűlés, mely az örökösödési szerződést megkötötte, melynek jegyzőkönyve azonban nagyon hiányosak, és semmiféle levélárban föl nem találhatók teljesen. Az értekezés sok új adattal járul e nevezetes események megvilágításához, s az ülés élénk tetszéssel fogadta. A második értekezés Bunyitay Gyuzetól volt s Thallóczy Lajos olvasta föl. Bunyitay, ki szorgalmas kutatói által nem egy kérdés tisztázását segítette elő, ez értekezésében azt a hagyományt czáfolja, mintha 1566. virágvasárnapján János Zsigmond katonái a nagyváradi káptalan tagjait körment alkalmával, mert a protestans hitre térni nem akartak, legyilkolták volna.

A Szent István társulat april 2-iki ülésén bemutatták a pápához intézendő föliratot díszkötésben. Tálczájára apostoli kereszt formában magyar ara-

Reichenhall

(Vasuti állomás.) Idény május 1-től október 1-ig.

Reichenhall, Németország legnagyobb alpesi gyógyhelye, egy, 2000 m magas dolomithegyek által minden szord szelek ellen védett tágas völgyekben fekszik, 456 m magasságban a tenger színe fölött; s mint egáljái gyógyhelye tiszta és lágy alpesi levegője folytán különösen alkalmas tartózkodási hely mell- és torok-bajban szenvedőknek; erős sóforrások pedig női betegségek-nél föltötte hathatósaknak bizonyultak. Különleges gyógy-csökkentők: 25 százalék nemes forrás, anyalug, fenyőtü-párlatok, kecskesavó, tehéntej, alpesi növényedvek — nagy légygyógyászati készülék, belégzési termék, párló-művek, sóforrások, kiterjedt kert-i ültetvények összesen 540 m hosszú fűdött sétányokkal, közeli fenyőerdők és sétá-nyok minden irányban — 6 fűdőképűlet 134 fűdőkabó-va, legnagyobb kényelem I. és II. rangú szállodákban és számos kertekkel védett nyári lakokban.

Naponkint 2 hangverseny a fűdők zenekara által. Reichenhall a bajor fő alpesek területének fénypontján fekszik, s környéke bő alkalmat szolgáltat kirándulásokra: be: Salzburg 3/4 óra kocsin, Berchtesgaden 2 óra, Königssee 2 1/2 óra, Ramsau 2 óra, Hintersee 2 óra, Thumsee 1 1/2 óra, Mauthausen 1 1/2 óra, Mellek 2 óra, stb. stb.

Terrazákat díj nélkül küld a kir. fűdők-biztosi hivatal.

*Fűdők és szállodák: Bad Achselmannstein, Burkert, Dianabad, Hirsch, Bad Hirschberg, Louisenbad, Löwen, Mariabad, Mari-milianbad, Post, Raus Hof stb. — Nyári lakok: Burger, Dusch, Eisenreith, Harslem, Hochglend, M. Grundner, Kppimayr, v. Mann Mayrhauer, Pfau, A. Pachner, G. Pachner, M. Pachner, Schmitt Schödl, v. Schreyern, Stauffen, J. Welker, M. Welker, stb. 4499

A „TÖRÖK SZULTÁN“-hoz

NŐI DIVAT ÉS KÉSZ RUHA-RAKTÁRBAN

Budapesten hatvani-utca, az újvilág-utcával szemben

Megrendelések is ugyanezen áron pontosan és gyorsan teljesítenek, és kívánatra minták küldetnek. Nagy választék kész lavasi fölöttől párizsi minták szerint 6 frttól kezdve.

CZIM: A „Török szultán“-hoz. Budapest, hatvani-utca.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

English-Hungarian Dictionary.

Angol-Magyar szótár.

Irta
BIZONYF FERENCZ.

32 nagy 8-réti iv. Ára fűzve 4 frt.
Francia félbörkötésben frt 4.80.

Egyházzsartartási dolgozatok.

(AGENDA.)

Irta
FERENCZ JÓZSEF,
unitárius püspök.

Ára fűzve 1 frt 70 kr.

A balaton-füredi fürdőidény

május 26-án nyitattik meg.

Balaton-Füred nyhe és egyenletes légköri viszonyainál, zson-gító és oldó forrásainál, kitűnő gyógyfürdői és juhsavó-intézeténél fogva, különösen ajánlható: idült légsőhurut és tüdő bántalmaknál; hatásos idült gyomor- és bélhurut ellen, hasi pozsga és női bántalmaknál, továbbá vérszegénység, sápkór, és görvélykórnál, gerinczagy-és idegbántalmaknál. Ezen betegségeket sikeresen gyógyítják: részint az égvényes-sós-szénsavas-vasas forrásai részint a Schwarz-féle meleg szénsavas-vasas, meleg balaton, kiváló hatású hideg szén-savas-vasas nagy kömedenceze fürdője — bassine — és a szabad balatonbani fürdés, hol kényelmes külön fürdők, női és férfi uszodák vannak berendezve.

Megemlítendő még az itt évek óta behozott **rendszeres szállókúra**, mely legkésőbb szeptember 1-én kezdődik, s mely célra Bfüredet környező hegyekről naponkint a legkiválóbb szálló-fajokat szállítják az intézetbe. A fürdőintézet rendelő főorvosa **Dr. Huray István**, urodalmi orvos **Gemahl László**.

Helyben jól rendezett gyógyszer-tár. Bfüredre vonatkozó ismer-tetések kaphatók minden könyvkereskedésben és a fürdőben.

Lesz minden igényt kielégítő izletes és jutányos étkezés — a Karlberger Nándor által átvett urodalmi nagy vendéglőben — jó zene és élvezetes színi előadások.

A kellő tisztaság és előzékeny szolgálatról az igazgatóság éber figyelemmel gondoskodik.

Lakás-megrendelések: **Écsy László** igazgatóhoz intézendők B-Füredre. **A közlekedés** vasuton, Budapestről, — naponta két-szer — Bécs és Kanizsáról Siófokig, innen a Balatonon át 3/4 óra alatt a «Kisfaludy» gőzhajóval történik.

Ünnep- és vasárnapokat megelőző napon Budapestről Balaton-Füredre és vissza **jegyek fél áron kaphatók**, melyek az azt követő napon is érvényesek. Van posta-közlekedés — naponta két-szer — és távirda-állomás.

A b-füredi ásványvíz főraktára Budapest **Édeskuty L. m. kir. udvari ásványvíz-szállítónál.**

A fürdő-igazgatóság.
(Utánnymot nem díjazatik.)

Nyújtunk kezét a szerencsének!

375,000 birod. márka vagy 218,750 frt főnyereményt nyújt kedvező esetben a legújabb nagy pénzsorsjáték, melyek a magas kormánytól engedélyze-ve és biztosítva van.

Az új tervezet előnyös berendezése olyszerű, hogy kevés hó lefolyása alatt 7 kisorsolás által 49,600 nye-remény jó biztos eldöntésre, melyek között főnyere-mények 375,000 birod. márkával vagy 218,750 o. é. frttal vannak, különlegesen azonban

1 nyeremény a m. 250,000	1 nyeremény a m. 12,000
1 „ „ 125,000	23 „ „ 10,000
1 „ „ 80,000	4 „ „ 8,000
1 „ „ 60,000	31 „ „ 5,000
1 „ „ 50,000	74 „ „ 4,000
2 „ „ 40,000	200 „ „ 2,400
1 „ „ 36,000	412 „ „ 1,200
1 „ „ 30,000	621 „ „ 500
1 „ „ 25,000	700 „ „ 250
1 „ „ 20,000	28,015 „ „ 138
6 „ „ 15,000	stb. stb.

A nyereményhúzások tervszerűleg hivatalosan van-nak meghatározva.

E nagy, az állam által biztosított pénzsorsjáték legközelebbi első nyereményhúzására: 1 egysz eredeti sorsjegyet csak márka 6 vagy frt 3 1/2 o. b. j. 1 fél „ „ „ 3 „ „ 1 1/2 „ „ „ 1 1/2 „ „ 90 kr.

Minden megbízás azonnal az összeg beküldése, postautá-vány vagy utavét mellett a legnagyobb gondtal teljesített, mindenki saját kezébe kapván tőlünk az állam eszimerével ellát-ott eredeti sorsjegyet.

A megrendelések a megkívántó hivatalos tervezetek in-gyen mellékeltenek. Valamint minden húzás után megküldjük fel-szólítás nélkül érdekelteinknek a hivatalos lajstromot.

A nyeremények kifizetése mindig pontosan állami kezesség mellett történik, s vagy közvetlen küldetik meg, vagy az érdekel-tek kívánása szerint Aus-tria nagyobb helyein létező összekötte-tésnek által teljesítetik.

Gyűjtődnek mindig kegyeltetett a szerencse által s ugyantott a sok jelentékeny nyeremény között a legelső főnyeremé-nyek is tettek gyakran megnyerve, melyek az illetőknek köz-vetlenül ki is fizetettek.

Előre láthatólag az ilyen lezáruladással alapon nyugodt vállalat egész bizton mindenféle igen élénk részveleire számíthat a miert is kérjük az érdeklődőket, hogy minden irányban eleget töltsenek megrendeléseiket mind előbb, minden este pedig f. évi május 15-ike előtt hozzánk juttatni sziveskedjenek.

Bank- und Wechselgeschäft in Hamburg.
Vétele és eladása mindenemű államkötvények, vasuti részvények és kölcsönsorsjegyeknek.

P. S. Eydéjülleg köszönetet mondunk az irántunk eddig táplált bizalomért, és a midőn az új sorsjáték kezdetén érdekelteink részveletét kérnők, kijelentjük, mi-szerint ezután is törekvünk lenni, folyton pontos és szilárd kiszolgálás által teljes megeléged-tetést kiérdemelnünk. A f.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar. irod.intézet kiadásában (Budapes. egyetem-utca 4) megjelent és kapható

A politikai tudomány kézikönyve.

Irta
Dr. KAUTZ GYULA.

Harmadik, újlag átírt és javított kiadás.
Ára fűzve 4 frt 80 kr.

Buziás! Leghathatósabb vasfürdő. Buziás!

Kitűnő sikerrel használtatik vérszegénység, sápkór, fehér folyás, túlbőség, túlságos vérzés, havi tisztalásnál, méhanyaggyengeség, korai születési bajlások, természetlenség és ideggyengeség, idült gyomorfurud, méhgöres, lépkór, kőbaj, idült hólyaghurud, tehetetlenség esteiben stb.

Fürdő-évad május 15-étől szeptember végeig.

Legközelebbi vaspálya-állomás **Temesvár** és **Lugos**. — **Temesvár** és **Buziás** közt naponkénti posta-közlekedés díszes fedett kocsi-val, személyen-ként 2 frt. Indul Temesvárról naponként reggel 7 órakor. — Buziásról 4 óra-kor délután. — Buziáson távirda-állomás is van.

Kényelmes lakások megrendelését illetőleg a helybeli két nagy szállodá-son; továbbá a savanyvíz megrendelése s kivált minden e fürdőre vonatkozó ügyek tekintetében alólított fürdő-igazgatóság-hoz sziveskedjenek fordulni a tudakozódók, mely is minden hozzá intézett kérdésekre készséggel felelni fog.

M. kir. közalapítványi fürdő-igazgatóság.

Ca. és kir. szabadalm. a maga nevében egyet en hatáson

patkány- és egér-irtó szer.
Egy bádog-doboz 4 a 1 frt. 6 doboz 5 frt. o. é. Valódi per-zsai, minden rovar irtó por.

Közvetlen szál-ly-mányu, vezileg tisztá növénykésít-mény, csapár válto-gatótt, jóállás mel-lett biztosan ható al-ke-trészekből összeállítva, telje-sen mérgező, mint a poloa-kák, bolhák, mol, házi th-csák, avábogár, hangyák stb.-ket felülmúlhatlan bi-ztosan és teljes hatású irtósz-er ugyanat elismerve, dobozok-ban, minden doboz egy szóró-berendezéssel ellátva. 1 frt

55 kr. o. é. 30 kr. o. é. Speciali-tás, kitű-nően biztos és győke-resen ható

svábogár (Heinchen) irtó por.
1 csomag ára 50 kr. 6 csomag 2 frt 55 kr. o. é.

Tejlesen mérge-ző, gyors és biztos hatású

OFOSZ-bogár (csótány-bogár)-irtó por, dobozok-ban (külön szóró-készülékkel ellát-va), ára 1 doboznak 1 frt és kisebb 55 fr. o. é.

Teljesen mérge-mes, biztos és győke-res hatású

molyokat és hangyákat irtó por.
E por nemcsak megövi a moly-és hangya-kirágások ellen, ha-nem még biztosan és győ-keresen ki is irtja erova-rokat, has, bútorok, sző-nyvek, téli ruhák, gyap-jukelmék, szicsárkák, ko-calis stb. hintetk. Dobo-zokban o. é. 1 frt 55 kr. és 30 kr. jával.

Ca. és kir. szab. gyökereken ható

poloska-irtó szer,
bútorok számára. Egy nagy üveg 30 kr. 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg 30 kr. 6 üveg 4 frt 55 kr. o. é.

Földmúlhatlan hatású

poloska-irtó szesz
falazat számára. Festésnél, me-s. elcsél vagy falak mázolás-nál a festékek, mészből vagy vakolatba keverésre alkalmas

Egy pinte üveg ára 1 frt, 6 pinte üveg 5 frt. 1 pinte üveg elégséges egy közepnyagú szobára.

Elipuzittha-lan mérga-fujtatók, me-lyek segélye-vel a rovar-, moly vagy

oroszbogár-por e yóformán szét-szórható, és a legkisebb hasa-dékokba belövelhető. Egy dar-ab ára 50 kr. o. é.

Számos megrendelés vár:

REISS B.,
magy. kir. szabad. vegyszerk. gyár Budapest, király-utca 46. I. em.

Fiókraktár: 4474
Heyek Adolf ur főköjében, Pesten, három korona-utca 9.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre - 12 frt félvre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre - 8 frt félvre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre - 8 frt félvre - 3 *

19-dik szám. 1878. BUDAPEST, MÁJUS 12. XXV. évfolyam.

SZILÁGYI DEZSÓ.

PARLAMENTÜNKBEN közelebből végbe-ment új pártalakulás, értjük a nem közjogi ellenzék különböző árnyala-tainak egyesülését, igen természetesen nem hozott új tehetségeket felszínre, de kétségkívül új szereplési kört nyit a régi tehetségeknek, hogy magokat érvényesít-hessék. S minél fontosabbak és életbe-vágóbbak azok a kérdések, melyek a kormány-párt egy tekintélyes részének kivá-lását és új állásfoglalását tulajdonké-p előidéztek, annál nagyobb érdeklődéssel várhatja az ország az általok újabban elfoglalt álláspontok tüzetes kifejtését s nézhet szereplésük ez új aerája elé.

Három csoport, vagy árnyalat egyesült az új ellenzékben; a volt jobboldali ellen-zék, élén — b. Sennyey visszalépése után gróf Apponyi Alberttel, e kiváló tehetségű s tanult fiatal mágnással; a szabadelvű pártból már előbb kivált s magát „függet-len szabadelvű“-nek nevezett párt, mely-nek élén b. Simonyi Lajos, a volt keres-keelmi miniszter áll, a ki a még most is folyamatban levő pénzügyi s kereskedelmi alkudozások kezdetén részt vett ugyan azokban, de épen azoknak meggyőződése elleni fordulata miatt kilépett a kormány-ból s nemsokára a pártból is, és az idő-közben hasonlólag kilépettek által meg-alakított független szabadelvű párthoz csatlakozott; s végre a kormány-pártból legújabbán kilépett és még külön párttá nem alakult töredék, kiket az utóbbi sza-vazások alkalmával csak „dissidens“-eknek neveztek. E töredék között oly neveket találunk, mint Somssich Pál, Kerkapoly Károly, a régi Deák-párti gárda tagjai, de a pártot az egyesülésnél Szilágyi Dezsó látszik leginkább képviselni, ki mint par-lamenti szónok s mint nagytehetségű és tanulmányu jogász, már a Deák-párti utolsó kormány idejében feltűnt, s előkelő állást foglalt el mind a kormánynál, mind a képviselőházban.

Az ekkép egyesült három ellenzéki ár-nyalat vezérégyéniségei közül többeket, b. Simonyit, Somssichot, Kerkapolyt, stb.

volt már alkalmunk bemutatni olvasóink-nak. Azok közül, kikre e sor még nem került eddig, ezuttal Szilágyi Dezsót akar-juk, arczképben s élettrajza és eddigi köz-pályájának rövid vázlatával a „Vasárnapi Ujság“ jeles férfiai csarnokába bevezetni.

Szilágyi Dezsó jelenleg mintegy 38 éves s így férfi korának még első szakát éli, melyben a tehetség és munkaerő még emelkedőben van, s pályája még nem érte el tetőpontját. Nagy-Váradon született, hol atya tekintélyes ügyvéd. Közép-isko-láit ugyanott végezve, a jogi tanfolya-mot a bécsi és a pesti egyetemen hallgatta.

A hatvanas évek első felében már ügyvédi gyakorlatot folytatott, s a szellemes fiatal ügyvéd ekkor is feltűnt a társaságokban, kitűnő szellemi tehetségei, vitaközlési ereje s rendkívüli olvasottsága által. Mint pub-licista erős és kifejező tolláról tette ma-gát ismeretessé. S midőn 1867-ben a magyar miniszterium szervezkedett, min-denki jó választásnak tartotta, hogy Hor-váth Boldizsár, az igazságügyi miniszter, a tehetséges fiatal ügyvédet és publicis-tát, mint jogászai kapacitást, titkárul hívta meg miniszteriumába, a hol hamar emelkedett osztálytanácsosi állásra. Egy

SZILÁGYI DEZSÓ.